

RP 109/2025 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ändras. Syftet med propositionen är att minska de administrativa skyldigheterna i anslutning till aktiveringsplanering och hänvisning till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Enligt förslaget ska en aktiveringsplan i fortsättningen endast utarbetas för arbetslösa vars huvudsakliga inkomst består av utkomststöd på grund av arbetslöshet. När det gäller arbetslösa som har rätt till arbetslöshetsförmån föreslås det att den sektorsövergripande sysselsättningsplan som avses i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen ersätter aktiveringsplanen som grund för hänvisning till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
2.1 Rehabiliterande arbetsverksamhet	3
2.2 Aktiveringsplan.....	4
2.3 Utarbetande av aktiveringsplan	5
2.4 Samarbetsmodell för sektorsövergripande stöd och sektorsövergripande sysselsättningsplan.....	6
2.5 Bedömning av nuläget	7
3 Målsättning	10
4 Förslagen och deras konsekvenser	11
4.1 De viktigaste förslagen	11
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	11
4.2.1 Konsekvenser för de offentliga finanserna	11
4.2.2 Konsekvenser för de arbetslösas ställning	14
4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna	17
4.2.3.1 Konsekvenser för välfärdsområdenas verksamhet	17
4.2.3.2 Konsekvenser för Arbetskraftsmyndighetens, Folkpensionsanstaltens och utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhet.....	18
4.2.4 Sammantagna konsekvenser med andra projekt.....	20
5 Alternativa handlingsvägar och deras konsekvenser.....	21
6 Remissvar	23
7 Specialmotivering.....	24
8 Ikraftträdande	27
9 Verkställighet och uppföljning	28
10 Förhållande till andra propositioner	28
10.1 Samband med andra propositioner	28
10.2 Förhållande till budgetpropositionen	28
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	28
LAGFÖRSLAG.....	32
Lag om ändring av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	32
BILAGA	35
PARALLELLTEXT	35
Lag om ändring av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	35

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering innehåller en skrivning om minskning av den administrativa bördan för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården som utför klientarbete. Enligt regeringsprogrammet främjas den yrkesutbildade personalens möjligheter att använda arbetstiden till kundarbete och minskas volymen av skriftligt dokumentationsarbete som krävs av den yrkesutbildade personalen.

De beslut av statsminister Petteri Orpos regering genom vilka regeringen har kommit överens om planen för de offentliga finanserna 2026–2029 innefattar ”administrativ lindring av aktiveringsplanerna inom arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte”. Syftet med åtgärden är att minska välfärdsområdenas icke-öronmärkta finansiering med 1,6 miljarder euro från ingången av 2026.

1.2 Beredning

Denna proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Beredningen har skett i samarbete med arbets- och näringsministeriet.

Propositionsutkastet var på remiss i tjänsten utlåtande.fi under perioden 12.6–7.8.2025. Yttrande begärdes av sammanlagt 371 instanser, och dessutom hade också andra möjlighet att yttra sig om utkastet till proposition. Utlåtande begärdes av de högsta laglighetsövervakarna, välfärdsområdena, kommunerna och sysselsättningsområdena, Folkpensionsanstalten samt andra centrala berörda grupper och aktörer. Sammanlagt 86 utlåtanden kom in. Remissvaren och beaktandet av dem behandlas i avsnitt 6.

Beredningsunderlaget till regeringens proposition finns i den offentliga tjänsten under adressen <https://stm.fi/sv/projekt-och-lagberedning> med identifieringskod STM040:00/2025.

Angående regeringspropositionen har det ordnats ett samråd enligt 11 § i kommunallagen (410/2015) och ärendet har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

Den finskspråkiga propositionen har granskats vid justitieministeriets laggranskningsenhet.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Rehabiliterande arbetsverksamhet

Bestämmelser om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte finns i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001). Syftet med lagen är att förbättra förutsättningarna att få arbete på den öppna arbetsmarknaden och möjligheterna att delta i utbildning samt att få offentlig arbetskraftsservice som tillhandahålls av arbetskraftsmyndigheten för den som får arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd på grund av långvarig arbetslöshet. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är ett sista alternativ inom socialservicen som ordnas när den arbetslösa på grund av begränsningar i arbets- och funktionsförmågan inte kan delta i offentlig arbetskraftsservice eller arbete.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är socialservice enligt 14 § (1280/2022) i socialvårdslagen (1301/2014) och omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är också sysselsättningsfrämjande service enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). Till den del som en klient i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte omfattas av utkomstskyddet för arbetslösa tillämpas även bestämmelserna om arbetslöshetsförmån i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Om en klient i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte får utkomststöd tillämpas också lagen om utkomststöd (1412/1997).

Till tjänstehelheten för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska enligt lagen höra tjänster som främjar personens livskompetens samt arbets- och funktionsförmåga. I tjänsterna kan det ingå individ- och gruppbaserad verksamhet som kan genomföras i olika verksamhetsmiljöer. I tjänsten ska alltid ingå det stöd och den handledning som personen behöver och som tillhandahålls individuellt eller i grupp. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska samordnas med de övriga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster och rehabiliteringstjänster, den offentliga arbetskraftsservice samt de övriga tjänster och stödåtgärder som personen behöver.

Ordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte grundar sig på en aktiveringsplan eller sektorsövergripande sysselsättningsplan som utarbetas tillsammans med klienten.

2.2 Aktiveringsplan

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte tillämpas enligt 3 § 1 mom. i lagen på utarbetandet av en aktiveringsplan och på anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för en arbetslös som inte har fyllt 25 år och som har rätt till arbetsmarknadsstöd eller som får utkomststöd, och för vilken det har utarbetats en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) och som på grund av arbetslöshet har fått arbetsmarknadsstöd för minst 180 dagar under de senaste tolv kalendermånaderna eller har fått arbetslöshetsdagpenning under arbetslöshetsdagpenningperioden enligt 6 kap. 7 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Lagen tillämpas också på en person för vilken det har ordnats ett samtal om jobbsökning enligt 32 § 1 mom. 2 punkten i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och vars huvudsakliga försörjning de senaste fyra månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Lagen tillämpas också på en person som har fyllt 25 år och som har rätt till arbetsmarknadsstöd eller som får utkomststöd och för vilken det tidigare har utarbetats en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och som på grund av arbetslöshet har fått arbetsmarknadsstöd för minst 500 dagar, eller som efter arbetslöshetsdagpenningperioden enligt 6 kap. 7 eller 9 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har fått arbetsmarknadsstöd för minst 180 dagar på grund av arbetslöshet. Lagen tillämpas också på en person vars huvudsakliga försörjning under de senaste tolv månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Lagen tillämpas på anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte också för personer som uppfyller de ovan beskrivna definitionerna och som på det sätt som anges i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen (381/2023) har hänvisats till samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd och tillsammans med vilka det utarbetas en sektorsövergripande sysselsättningsplan enligt 4 § i den lagen. Den sektorsövergripande sysselsättningsplanen ersätter då aktiveringsplanen enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

För den som har rätt till arbetsmarknadsstöd eller vars huvudsakliga inkomst består av utkomststöd på grund av arbetslöshet eller som får arbetslöshetsdagpenning kan på begäran ordnas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte före de tider som anges i 3 § 1 och 2 mom., om välfärdsområdet och Arbetskraftsmyndigheten, efter att ha gett personen i fråga tillfälle att bli hörd, bedömer att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bäst stöder personens livskompetens och sysselsättningsförutsättningar.

2.3 Utarbetande av aktiveringsplan

Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte förpliktar Arbetskraftsmyndigheten och välfärdsområdet att utarbeta en aktiveringsplan tillsammans med en person som uppfyller aktiveringsvillkoret. Aktiveringsvillkoret uppfylls när personen har fått arbetslöshetsförmån eller utkomststöd på grund av arbetslöshet under den tid som anges i 3 § 1 eller 2 mom. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Folkpensionsanstalten lämnar uppgifter om uppfyllandet av antalet utbetalningsdagar till Arbetskraftsmyndigheten när det gäller arbetslöshetsförmåner och till välfärdsområdet när det gäller utkomststöd. Välfärdsområdet och Arbetskraftsmyndigheten ska när de har fått informationen utan dröjsmål vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan. Den som uppfyller de ovannämnda villkoren är skyldig att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan tillsammans med Arbetskraftsmyndigheten och välfärdsområdet.

Innan Arbetskraftsmyndigheten vidtar åtgärder ska den försäkra sig om att en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice har utarbetats tillsammans med personen i fråga. Innan välfärdsområdet vidtar åtgärder ska det försäkra sig om att Arbetskraftsmyndigheten tillsammans med personen i fråga har utarbetat en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice eller att Arbetskraftsmyndigheten har gett den som avses i 3 § 1 mom. 3 punkten i denna lag tillfälle att delta i ett samtal om jobsökning enligt 32 § 1 mom. 2 punkten i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice. Om det inte har varit möjligt att utarbeta en sysselsättningsplan eller bereda personen i fråga tillfälle att delta i ett samtal om jobsökning på grund av att hans eller hennes jobsökning inte är i kraft, ska välfärdsområdet vidta åtgärder för att utarbeta en aktiveringsplan.

Aktiveringsplanen är en plan som ersätter sysselsättningsplanen och den ska revideras till dess att personen i fråga uppfyller arbetsvillkoret i 5 kap. 3 eller 7 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Arbetskraftsmyndigheten, välfärdsområdet och personen i fråga kommer överens om aktiveringsplanens varaktighet, ändringar som gäller planen och återupptagandet av en avbruten plan. Arbetskraftsmyndigheten ska revidera aktiveringsplanen när det gäller jobsökningsskyldigheten var tredje månad.

När aktiveringsplanen utarbetas utgör den offentliga Arbetskraftsservicen de primära tjänsterna för en arbetslös person. Om Arbetskraftsmyndigheten, välfärdsområdet och personen tillsammans bedömer att personen till följd av begränsningar i arbets- och funktionsförmågan inte kan delta i offentlig Arbetskraftsservice eller arbete, ska arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller i enlighet med speciallagar sådana socialservice, samt sådana hälso- och sjukvårdstjänster och rehabiliteringstjänster som förbättrar personens arbets- och funktionsförmåga ingå i aktiveringsplanen.

2.4 Samarbetsmodell för sektorsövergripande stöd och sektorsövergripande sysselsättningsplan

I lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen, som trädde kraft vid ingången av 2025, föreskrivs det om en samarbetsmodell för sektorsövergripande stöd som främjar sysselsättningen. Enligt 2 § är samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd som främjar sysselsättningen en modell där Arbetskraftsmyndigheten, välfärdsområdet och Folkpensionsanstalten tillsammans bedömer en arbetslös persons servicebehov på ett sektorsövergripande plan, planerar och samordnar den service som är ändamålsenlig för att arbetslösa ska få arbete så att den bildar en sammanhängande helhet samt ansvarar för att serviceprocessen framskrider och följs upp. Service som ska samordnas inom samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd som främjar sysselsättningen är Arbetskraftsservice, social- och hälsovårdstjänster samt rehabiliteringstjänster. I lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen föreskrivs det inte om kundkriterier som baserar sig på arbetslöshetens längd, utan en arbetslös kan enligt 3 § i den lagen hänvisas till sektorsövergripande bedömning av servicebehovet, om det bedöms att sysselsättningen av den arbetslösa förutsätter samordning av Arbetskraftsservicen samt social-, hälso- och rehabiliteringstjänsterna enligt samarbetsmodellen. Enligt förarbetena till lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen (RP 207/2022 rd, s. 369) är det fråga om ett långvarigt stödbehov som inte kan lösas enbart genom att myndigheterna konsulterar varandra.

Bestämmelser om den sektorsövergripande sysselsättningsplanen finns i 4–7 § i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen. Den sektorsövergripande sysselsättningsplanen ska enligt 5 § omfatta Arbetskraftsservice, socialtjänster, hälso- och sjukvårdstjänster och rehabiliteringstjänster i enlighet med den arbetslösas servicebehov. Dessutom kan planen vid behov omfatta andra tjänster som ökar den arbetslösas kompetens, arbetsmarknadsfärdigheter och arbets- och funktionsförmåga samt åtgärder som gäller jobbsökning. Planen ska innehålla en överenskommelse om hur den ska följas upp. Sysselsättningsplanen ska innefatta en sådan jobbsökningsskyldighet som avses i 5 kap. i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice, om inte något annat följer av 48 § i den lagen.

Kundrelationen inom det sektorsövergripande stödet inleds när den sektorsövergripande bedömningen av servicebehovet påbörjas. Arbetskraftsmyndigheten, välfärdsområdet och den arbetslösa personen ska tillsammans upprätta en sektorsövergripande sysselsättningsplan utifrån den sektorsövergripande bedömningen av servicebehovet. Om den arbetslösa personens servicebehov innefattar rehabiliteringstjänster som Folkpensionsanstalten tillhandahåller, ska Folkpensionsanstalten vara med om att upprätta planen. Den sektorsövergripande sysselsättningsplanen ska vara klar inom tre månader från det att bedömningen av servicebehovet har påbörjats. Under denna tid ska den arbetslösa personen också få handledning inriktad på att ge personen bättre färdigheter att föra processen mot sysselsättning framåt och göra personen mer engagerad i den.

Om det vid den sektorsövergripande bedömningen av servicebehovet konstateras att den arbetslösa inte har behov av samordning av tjänster, avslutas kundförhållandet inom samarbetsmodellen och ansvaret för serviceprocessen övergår till den instans som remitterat kunden till den sektorsövergripande bedömningen av servicebehovet. En arbetslös kan också hänvisas till någon annan ändamålsenlig service. (RP 207/2022 rd, s. 372.)

Enligt 7 § i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen är en arbetslös person skyldig att delta i upprättandet av en sektorsövergripande sysselsättningsplan och i översynen av planen, genomföra planen samt ansöka om och delta i den service som ingår i planen. Den arbetslösa personen är också skyldig att inom den tid och på det sätt som överenskommit i

planen informera de myndigheter som var med om att upprätta sysselsättningsplanen om hur personen har genomfört planen.

Bestämmelser om översyn av den sektorsövergripande sysselsättningsplanen finns i 6 § i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen. Arbetskraftsmyndigheten ska se till att sysselsättningsplanen ses över enligt vad som är nödvändigt mot bakgrund av den arbetslösa personens servicebehov, dock minst var tredje månad, samt när personen särskilt begär det, såvida det inte med hänsyn till personens situation är uppenbart onödigt. Valfärdsområdet och Folkpensionsanstalten ska delta i översynen av sysselsättningsplanen i fråga om sådana i planen avtalade tjänster som de har organiseringsansvar för och på det sätt som den arbetslösas servicebehov förutsätter.

2.5 Bedömning av nuläget

Enligt den arbetsförmedlingsstatistik som förs av NTM-centralernas utvecklings- och förvaltningscenter, nedan utvecklings- och förvaltningscentret, upprättades år 2024 sammanlagt 88 536 aktiveringsplaner, av vilka 10 508 planer gällde personer under 25 år. Det upprättades 78 217 sektorsövergripande sysselsättningsplaner, av vilka 7 350 planer gällde personer under 25 år. Jämfört med 2023 har antalet planer ökat. År 2023 upprättades det 80 240 aktiveringsplaner, av vilka 9 019 planer gällde personer under 25 år. Det upprättades sammanlagt 67 502 sektorsövergripande sysselsättningsplaner 2023 och av dem gällde 6 611 planer personer under 25 år.¹

Enligt 27 § 2 mom. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska Folkpensionsanstalten till valfärdsområdet lämna uppgifter om arbetslösa personer under 25 år vars huvudsakliga utkomst under de senaste fyra månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet. Dessutom lämnas uppgifter om personer som har fyllt 25 år och vars huvudsakliga utkomst under de senaste 12 månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet. Folkpensionsanstalten skickade år 2024 sammanlagt 16 838 anmälningar till valfärdsområdena om arbetslösa som uppfyllde det ovan beskrivna aktiveringsvillkoret. Av dessa gällde 7 302 anmälningar personer under 25 år som uppfyllt aktiveringsvillkoret. Antalet anmälningar har ökat sedan 2023, då det gjordes sammanlagt 12 005 anmälningar och antalet anmälningar om personer under 25 år var 6 835.²

Enligt utvecklings- och förvaltningscentrets bokslut 2024 användes för upprättandet av sektorsövergripande sysselsättningsplaner och aktiveringsplaner 339 årsverken vid arbets- och näringsbyråerna.³ Ansvar för att ordna offentlig arbetskraftsservice överfördes den 1 januari 2025 från statens arbets- och näringsbyråer till kommunerna och de samarbetsområden som kommunerna bildar.

I en undersökning som genomfördes av Valfärdsområdesbolaget Hyvil Ab och Institutet för hälsa och välfärd⁴ kartlades situationen i fråga om social- och hälsovårdstjänster som stöder

¹ NTM-centralernas utvecklings- och förvaltningscenter <https://www.tyonvalitystilasto.fi/>.

² Folkpensionsanstaltens statistikdatabas Kelasto, <https://tietotarjotin.fi/sv/statistikdata/2051231/statistikdatabasen-kelasto>.

³ Utvecklings- och förvaltningscentrets bokslut 2024, <https://www.doria.fi/handle/10024/192753>.

⁴ Vogt, Ellen; Saikku, Peppi; Blomgren, Sanna; Karjalainen, Jarno; Kock, Tuula; Normia-Ahlsten, Leena, Social- och hälsovårdstjänster som stöder sysselsättning och arbetsförmåga i valfärdsområdena 2024: Resultat av en undersökning genomförd för valfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-

sysselsättning och arbetsförmåga bland personer i arbetsför ålder, samt deras gränssnitt inom välfärdsområdena i början av 2024. I svaren på undersökningen framfördes olika behov av att utveckla lagstiftningen. Behoven av utveckling gällde i synnerhet lagstiftningen om socialvård och socialservice. I svaren framfördes synpunkter på till exempel utveckling av arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte, underlättande av aktiveringsplaneringen och informationsgång över sektorsgränserna. I diskussionsunderlaget bedömdes det dessutom att de kriterier för kundrelationen som förnyats i samband med samarbetsmodellen i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen kan medföra en betydande ökning av antalet kunder och ändra kundkretsens sammansättning.

I socialbarometern för 2023⁵ som gjordes av SOSTE Finlands social och hälsa rf utredes det hur de som arbetar vid arbets- och näringsbyråerna och kommunernas sysselsättningstjänster bedömer skötseln av sysselsättningen. Överföringen av social- och hälsovårdstjänsterna till välfärdsområdena bedömdes allmänt taget ha stor inverkan på samordningen av social- och hälsovårdstjänsterna och sysselsättningstjänsterna. Konsekvenserna ansågs gälla i synnerhet arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och i viss mån även aktiveringsplanerna för arbetslösa. Det var dock för tidigt att bedöma konsekvenserna närmare. Av svaren framgår det ändå att det finns utmaningar när det gäller såväl utarbetandet av aktiveringsplaner som tillgången till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Även om lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte innehåller bestämmelser om förhållandet mellan aktiveringsplanen och den sektorsövergripande sysselsättningsplanen, finns det vid tillämpningen av lagarna oklarhet och överlappningar när det gäller utarbetandet av aktiveringsplaner och sektorsövergripande sysselsättningsplaner. I lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte finns detaljerade bestämmelser till exempel om välfärdsområdenas och Arbetskraftsmyndighetens skyldighet att tillsammans inleda utarbetandet av en aktiveringsplan på basis av arbetslöshetens längd samt om uppdatering och undertecknande av planen. Efter social- och hälsovårdsreformen och i och med den nya modellen för Arbetskraftsservice har de detaljerade bestämmelserna upplevts som osmidiga och resurskrävande.⁶ Det upplevs också att det finns oklarheter när det gäller förhållandet mellan social rehabilitering enligt socialvårdslagen och lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Remissvaren om det utkast till proposition med förslag till lagstiftning om utveckling av serviceprocessen för arbetssökande och arbetsförmedlingsservice⁷ som bereds vid arbets- och näringsministeriet innehåller också kommentarer om aktiveringsplaneringen. I utlåtandena har man bland annat uppmärksammat problemen med de nuvarande bestämmelserna om aktiveringsplanering och praxis när det gäller genomförandet. I remissvaren understöds ett

sammanslutningen. Institutet för hälsa och välfärd (THL). Diskussionsunderlag 44/2024.

<https://www.julkari.fi/handle/10024/149671>

⁵ Landén, Pia; Peltosalmi, Juha; Tyypö, Linda, Socialbarometern 2023:1 Sysselsättning (på finska, avsnitt om slutledningar på svenska). SOSTE Finlands social och hälsa rf 2023.

<https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2023/04/2023-04-18-sosiaalibarometri-tyollisyys.pdf>.

⁶ Sosiaalihuollon hukkahadin tulokset (på finska) <https://vaikuttavuusseura.wordpress.com/hukkajahti/>.

⁷ Arbets- och näringsministeriets begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utveckling av serviceprocessen för arbetssökande och arbetsförmedlingsservice.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposallId=0c994c03-ab7e-496a-969c-f9982883506e&respondentId=00000000-0000-0000-0000-000000000000&proposallLanguage=9ff64fe9-04da-4471-9f0c-3f2016e71b4f>

förslag om att aktiveringsplanerna i fortsättningen ska utarbetas utifrån kundens individuella servicebehov. Ett kategoriskt utarbetande av aktiveringsplaner på basis av arbetslöshetens längd eller antalet dagar då utkomstskydd för arbetslösa betalas ut understöds inte. Enligt remissvaren leder den nuvarande regleringen ofta till situationer där en aktiveringsplan utarbetas för en kund som i själva verket inte har behov av social- och hälsovårdstjänster. Detta leder till ineffektivitet i serviceprocessen och förbrukar myndigheternas knappa resurser. I remissvaren har det dessutom betonats att utarbetandet av planen är en tung och administrativt belastande process som inte i alla situationer ger något mervärde när det gäller kundens serviceprocess. Liknande observationer har framkommit också i andra sammanhang, till exempel i svaren på finansministeriets enkät om att avveckla normer⁸.

Riksdagens biträdande justitieombudsman har i sina avgöranden om aktiveringsplanering konstaterat att långvarig arbetslöshet eller utbetalning av arbetsmarknadsstöd inte ger rätt att dra slutsatser om att en person har begränsningar i sin arbets- och funktionsförmåga.⁹ Dessutom har biträdande justitieombudsmannen uppmärksammat knapphändigt innehåll i aktiveringsplanerna och att de strider mot lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte¹⁰. Också inom forskning som gäller tjänsterna för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har det framförts att alla personer som deltagit i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte inte har varit i behov av rehabilitering.¹¹

Före social- och hälsovårdsreformen utfördes arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i kommunerna på ett flertal olika sätt och ofta hade kontakten till socialservicen brutits. I ungefär varannan kommun fanns en enhet som centraliserat svarade för skötseln av sysselsättningen.¹² I en undersökning som gjordes 2016 rapporterade kommunala beslutsfattare och den högsta ledningen i kommunerna att de anser att det är viktigt att kommunens betalningsandel i arbetsmarknadsstödet sänks och att arbetslösa hänvisas till aktiverande verksamhet, i synnerhet arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, som är den enda kommunala sysselsättningsfrämjande servicen.¹³

⁸ https://vm.fi/-/kuntien-normien-keventamishdotukset-etenevat-jo-90-normia-purettu-tai-keventymassa?languageId=sv_SE.

⁹ EOAK/5424/2017, EOAK/274/2018, EOAK/5860/2019.

¹⁰ EOAK/5479/2019, EOAK/233/2021.

¹¹ Mäntyneva, Päivi, Aktiivisen sosiaalipolitiikan ytimessä : etnografinen tutkimus kuntouttavasta työtoiminnasta. Akademisk avhandling, Helsingfors universitet 2020 (på finska).

<https://helda.helsinki.fi/items/4cae2ade-cf7e-4015-af0a-00a9a7327f62>; Saikku, Peppi Vaikkeasti työllistyvien palvelurakenteet kunnissa: aktivoinnin ja sosiaalityön yhteydet muuttuvassa tilanteessa. I Blomgren, Sanna; Karjalainen, Jouko; Karjalainen, Pekka; Kivipelto, Minna; Saikonen, Paula; Saikku, Peppi. Sosiaalityö, palvelut ja etuudet muutoksessa. [Socialt arbete, tjänster och förmåner i förändring]. Institutet för hälsa och välfärd (THL). Rapport 4/2016. <https://www.julkari.fi/handle/10024/130515>

¹² Saikku, Peppi, Vaikkeasti työllistyvien palvelurakenteet kunnissa: aktivoinnin ja sosiaalityön yhteydet muuttuvassa tilanteessa; Vaikkeimmin työllistyvien työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun siirto valtiolta kunnille. Beredningsgruppens rapport 14.1.2016 (på finska). Arbets- och näringsministeriet. <https://tem.fi/documents/1410877/16401098/Raportti+14012015.pdf/ac4cab15-c12a-46b0-b71c-d64c9a541063/Raportti+14012015.pdf?t=1573202697000>.

¹³ Saikku, Peppi, Vaikkeasti työllistyvien palvelurakenteet kunnissa: aktivoinnin ja sosiaalityön yhteydet muuttuvassa tilanteessa.

I början av social- och hälsovårdsreformen år 2023 började välfärdsområdena förenhetliga och utveckla olika handlingsätt regionalt. Under välfärdsområdenas första verksamhetsår har bristen på tillräcklig personal blivit ett mer synligt problem än tidigare. Bristen på arbetskraft inom social- och hälsovården i kombination med välfärdsområdenas strama finansieringsläge har gjort det svårt att åtgärda personalbristen. Dessutom förväntas personalbehovet fortsätta öka snabbt under 2020- och 2030-talet enligt en rapport från Institutet för hälsa och välfärd.¹⁴ Problemen med personalresurserna har också återspeglats i utarbetandet av aktiveringsplaner.

Enligt socialbarometern 2023¹⁵ var de mest centrala utmaningarna för personalen inom sysselsättningstjänsterna den ökade arbetsmängden, det mångskiftande servicebehovet bland kunderna, bredden på uppgifterna, den nordiska modellen för arbetskraftsservice och den psykiska belastningen på personalen. Ansvaret för att ordna arbetskraftsservice överfördes till kommunerna vid ingången av 2025, vilket innebär att arbetskraftsmyndigheternas verksamhet eller propositionens konsekvenser för deras verksamhet inte kan bedömas i detalj. De utmaningar som nämndes i socialbarometern gäller dock mycket sannolikt också nya arbetskraftsmyndigheter.

Enligt uppgifter från välfärdsområdena har överföringen av arbetskraftsservicen medfört förändringar i kontaktytorna i fråga om den sysselsättningsfrämjande servicen och förändringarna förväntas fortsätta. Inom välfärdsområdena och sysselsättningsområdena har det konstaterats att de sparåtgärder som redan vidtagits i välfärdsområdena påverkar välfärdsområdenas möjligheter att delta i åtgärder enligt den gällande lagen och att alla välfärdsområden inte har tillräckliga resurser för att delta i utarbetandet av aktiveringsplaner enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte på det sätt som avses i lagen. Enligt arbetskraftsmyndigheterna har resursläget i välfärdsområdena också på vissa håll inneburit utmaningar för verksamheten enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen.¹⁶

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att minska de myndighetsuppgifter som hänför sig till aktiveringsplanering och att åtgärda de överlappningar som finns mellan aktiveringsplanen och den sektorsövergripande sysselsättningsplanen. Syftet med propositionen är också att effektivisera förvaltningen, göra lagstiftningen smidigare och säkerställa tillräckliga

¹⁴ Honkatukia, Juha i Tynkkynen, Liina-Kaisa; Paatela, Satu; Aalto, Anna-Mari; Keskimäki, Ilmo; Nykänen, Eeva; Peltola, Mikko; Sinervo, Timo; Tammi, Tuukka; Viita-aho, Marjaana (red.), Lägesbilder från välfärdsområdena – ändringar i servicesystemet under de första åren av social- och hälsovårdsreformen. Institutet för hälsa och välfärd. Rapport 3/2025 (på finska, sammandrag på svenska). <https://www.julkari.fi/handle/10024/151017>.

¹⁵ Landén, Pia; Peltosalmi, Juha; Typpö, Linda, Socialbarometern 2023:1 Sysselsättning (på finska, avsnitt om slutledning på svenska). SOSTE Finlands social och hälsa rf 2023. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2023/04/2023-04-18-sosiaalibarometri-tyollisyys.pdf>.

¹⁶ Till exempel <https://vm.fi/documents/10623/231063458/Ehdotukset%20jotka%20arvioitavina%20hankkeissa%2019.3.2025.pdf/9014be7d-a668-acf7-e554-e726f048b115/Ehdotukset%20jotka%20arvioitavina%20hankkeissa%2019.3.2025.pdf?t=1742307535761> (på finska).

personalresurser inom välfärdsområdena. Syftet med propositionen är dessutom att förbättra hållbarheten i de offentliga finanserna.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det föreslås att lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ändras så att aktiveringsvillkoret och utarbetandet av en aktiveringsplan i fortsättningen endast ska gälla arbetslösa som får utkomststöd. När det gäller arbetslösa som har rätt till arbetslöshetsförmån föreslås det att den sektorsövergripande sysselsättningsplan som avses i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen ersätter aktiveringsplanen som grund för hänvisning till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Enligt förslaget ska aktiveringsplaner i fortsättningen utarbetas endast för personer som får utkomststöd på grund av arbetslöshet. För personer som har rätt till arbetslöshetsförmån ska det enligt förslaget i fortsättningen upprättas en sysselsättningsplan enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice eller en sektorsövergripande sysselsättningsplan i enlighet med lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen. På detta sätt undviks situationer som orsakas av aktiveringsplaneringen enligt nuvarande förfarande där aktiveringsplaner utarbetas sektorsövergripande för sådana arbetslösa personer som inte har behov av samordning av social- och hälsovårdstjänster och arbetskraftsservice. Personer ska även i fortsättningen hänvisas till tjänster för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte endast på grundval av aktiveringsplanen (de som får utkomststöd) eller den sektorsövergripande sysselsättningsplanen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Social- och hälsovårdsministeriet har gjort en bedömning av de sammantagna konsekvenserna av de lagändringar som görs avseende den sociala tryggheten social- och hälsovårdstjänsterna. I de promemorior som social- och hälsovårdsministeriet publicerat bedöms de sammantagna konsekvenserna av ändringarna i utkomstskyddet under regeringsperioden för mottagarna av utkomststöd och inkomstfördelningen och det bedöms hur olika människogrupper grundläggande och mänskliga rättigheter tillgodoses. Bedömningspromemorierna har offentliggjorts i statsrådets tjänst för projektinformation med identifieringskoden STM062:00/2025.

Dessutom har social- och hälsovårdsministeriet och arbets- och näringsministeriet berett en bedömningspromemoria om de sammantagna konsekvenserna av ett utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om allmänt stöd, till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomststöd, 64 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte samt till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om utveckling av serviceprocessen för arbetssökande och arbetsförmedlingsservice.

Bedömningarna kan användas som komplement till de konsekvensbedömningar som ingår i regeringspropositionerna.

4.2.1 Konsekvenser för de offentliga finanserna

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026. Lagändringen minskar välfärdsområdenas och arbetskraftsmyndigheternas kostnader, eftersom skyldigheten att utarbeta en aktiveringsplan för dem som får arbetslöshetsförmån slopas. Bedömningen av de

ekonomiska konsekvenserna grundar sig på statistik om det totala antalet planer som gjorts upp, uppskattningar av mängden arbetstid som används för planerna samt riktgivande uppskattningar om hurdan andel av aktiveringsplanerna som faller bort i och med lagändringen. Konsekvensbedömningen och de antaganden som ligger till grund för bedömningen är förknippade med betydande osäkerhet, eftersom exakta uppgifter om antalet aktiveringsplaner som utarbetats för personer som får arbetsmarknadsstöd eller om antalet nya aktiveringsplaner och uppdateringar av sådana inte fanns att tillgå innan propositionen sändes på remiss. Konsekvensbedömningen försvåras dessutom av att sysselsättningsområdena nyligen inlett sin verksamhet, av de ändringar som den innebär samt av balanseringen av välfärdsområdenas ekonomi och regeringens riktlinjer när det gäller kommande inbesparingar inom socialvården, vilka kan förväntas inverka på välfärdsområdenas ordnande av verksamheten.

Enligt utvecklings- och förvaltningscentrets bokslut användes år 2024 vid arbets- och näringsbyråerna sammanlagt 339 årsverken för sektorsövergripande sysselsättningsplaner och aktiveringsplaner, och totalkostnaderna i anknytning till dem var 24 miljoner euro. Enligt utvecklings- och förvaltningscentrets arbetsförmedlingsstatistik gjordes 2024 sammanlagt 88 536 aktiveringsplaner och 78 217 sektorsövergripande sysselsättningsplaner. När det gäller det totala antalet planer och de årsverken som använts för dem uppskattades det att det i genomsnitt gick åt 3,11 timmar till att utarbeta en plan. Enligt remissvaren tar det längre tid att utarbeta en sektorsövergripande sysselsättningsplan än att utarbeta en aktiveringsplan, men man har inga exakta uppgifter om tidsanvändningen i fråga om planerna. I denna proposition har det bedömts att det för utarbetandet av en aktiveringsplan används i genomsnitt 2,6 timmar och för utarbetandet av en sektorsövergripande sysselsättningsplan i genomsnitt 3,7 timmar. Det bör noteras att det totala antalet planer som utarbetats tidigare år omfattar såväl nya planer som uppdateringar av planer både när det gäller aktiveringsplanerna och de sektorsövergripande sysselsättningsplanerna. De tidsberäkningar som använts i konsekvensbedömningen baserar sig på ett genomsnitt av dessa, eftersom det inte fanns tillgång till närmare information om tidsanvändningen uttryckligen i fråga om nya aktiveringsplaner.

I propositionen föreslås det att aktiveringsvillkoret och utarbetandet av en aktiveringsplan i fortsättningen endast ska gälla arbetslösa som får utkomststöd på grund av arbetslöshet. Vid bedömningen av konsekvenserna har man inte haft tillgång till exakta uppgifter om hur stor del av alla aktiveringsplaner som har utarbetats för personer som uppfyller detta villkor. I avsaknad av statistikuppgifter beräknar man att lagändringen kommer att minska antalet aktiveringsplaner som utarbetas med 55 procent. I relation till antalet aktiveringsplaner år 2024 innebär detta att det i fortsättningen kommer att göras cirka 48 700 färre aktiveringsplaner eller uppdateringar av dem. Tidsplanen för uppdatering av en aktiveringsplan varierar från fall till fall. Om man utgår från att 60 procent av de aktiveringsplaner som utarbetas varje år är nya planer och 40 procent är uppdateringar av planer, kommer det efter ikraftträdandet av lagen att utarbetas cirka 29 210 färre nya aktiveringsplaner varje år. Utifrån det som beskrivs ovan bedöms det att den tid som används för utarbeta en plan kommer att vara i genomsnitt 2,68 timmar. Den tid som används för utarbetande av nya aktiveringsplaner beräknas således minska med sammanlagt cirka 50 årsverken på riksnivå. Både socialarbetare och socialhandledare arbetar med planerna, men utifrån remissvaren bedöms det att socialarbetarnas andel är cirka en femtedel. Några exakta uppgifter om arbetsfördelningen mellan de olika yrkesgrupperna fanns inte att tillgå. Beräknat enligt lönekostnaderna för socialarbetare och socialhandledare¹⁷ kommer detta att

¹⁷ I beräkningen av lönekostnaderna har den uppskattade lönen för en socialarbetare och socialhandledare 2024, inklusive lönebikostnader och semesterpenning, använts.

innebära en eventuell besparing på 2,4 miljoner euro för välfärdsområdena när antalet aktiveringsplaner minskar.

Lagändringen beräknas vidare delvis öka antalet sektorsövergripande sysselsättningsplaner, vilket minskar den föreslagna ändringens eventuella spareffekter. I propositionen bedöms det att cirka 40 procent av de personer för vilka det i fortsättningen inte längre kommer att utarbetas någon aktiveringsplan kommer att hänvisas till sektorsövergripande bedömning av servicebehovet. Detta innebär cirka 11 700 nya bedömningar av servicebehovet årligen efter lagens ikraftträdande. Vidare bedöms det att i genomsnitt 60 procent av dessa bedömningar av servicebehovet kommer att leda till att en sektorsövergripande sysselsättningsplan utarbetas. Detta motsvarar ytterligare cirka 7 000 sektorsövergripande sysselsättningsplaner varje år. Utifrån den tid som i genomsnitt går åt till att utarbeta en plan och lönekostnaderna för socialhandledare och socialarbetare beräknas detta öka kostnadsnyttoeffekten av de sektorsövergripande sysselsättningsplanerna med 0,8 miljoner euro. Således innebär effekten av det minskade antalet aktiveringsplaner och det ökade antalet sektorsövergripande sysselsättningsplaner att behovet av finansiering hos välfärdsområdena minskar med sammanlagt 1,6 miljoner euro. Uppskattningen är dock förenad med betydande osäkerhet när det gäller antagandena i den.

Den föreslagna lagändringen kan eventuellt ha konsekvenser även med tanke på annan användning av social- och hälsovårdstjänster i välfärdsområdena. Det finns inga tillgängliga uppgifter om vilka olika slags tjänster kunderna i genomsnitt hänvisas till genom aktiveringsplanen eller den sektorsövergripande sysselsättningsplanen eller i vilken utsträckning sådan hänvisning sker. Således har konsekvenserna för annan användning av tjänster inte kunnat bedömas i denna proposition.

Statens finansiering till välfärdsområdena minskas till fullo enligt de ändrade uppgifterna i enlighet med 9 § i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021). Den ändring i välfärdsområdenas finansiering som den föreslagna ändringen medför är måttlig med tanke på den totala nivån för finansieringen. Sett till hela landet är välfärdsområdenas statliga finansiering enligt finansministeriets kalkyler från juni 2025 sammanlagt cirka 27,1 miljarder euro 2026. Ändringens inverkan på den statliga finansieringen är cirka -0,01 procent av den totala finansieringen.

Beaktandet av konsekvenserna i välfärdsområdenas kalkylerade finansiering kan inriktas på alla områdesspecifika bestämningsfaktorer för finansieringen. Alternativt kan den minskning av finansieringen som ändringen medför inriktas på exempelvis kriterierna för socialvården. Fördelningssättet inverkar på hur finansieringen fördelas mellan välfärdsområdena efter ändringen. Cirka 81 procent av den kalkylerade finansieringen för social- och hälsovården fördelas utifrån kriterier som beskriver servicebehovet i välfärdsområdena. Av den kalkylerade finansieringen av social- och hälsovården fördelas cirka 19,4 procent (cirka 5,2 miljarder euro 2026) enligt kriteriet för servicebehovet inom socialvård. Om den minskning av finansieringen som den föreslagna lagändringen medför inriktas på kriteriet för servicebehovet inom socialvård, innebär det ett avdrag på högst 149 000 euro och minst 23 000 euro i välfärdsområdenas finansiering.

I och med propositionen kommer Arbetskraftsmyndighetens administrativa arbete att minska i fråga om de kunder för vilka det enligt den gällande lagen ska utarbetas en aktiveringsplan. Arbetskraftsmyndigheternas arbete kan dock komma att öka när det gäller de kunder i fråga om vilka det bedöms att den föreslagna lagändringen kommer att öka antalet sektorsövergripande bedömningar av servicebehovet och antalet sysselsättningsplaner. Propositionen bedöms

emellertid inte ha konsekvenser som i betydande grad kommer att minska eller öka Arbetskraftsmyndigheternas kostnader.

På motsvarande sätt kan även Folkpensionsanstaltens administrativa arbete öka med avseende på de kunder i fråga om vilka antalet sektorsövergripande bedömningar av servicebehovet och sysselsättningsplaner bedöms öka i och med den föreslagna lagändringen. I enlighet med vad som beskrivs ovan uppskattas antalet sektorsövergripande bedömningar av servicebehovet öka med cirka 11 700. Uppskattningen av antalet preciserades under remissbehandlingen. Vid Folkpensionsanstalten beräknas arbetsmängden vid en bedömning av servicebehovet vara cirka 0,5 h och vid en sektorsövergripande sysselsättningsplan vara cirka en timme. Om man tillämpar samma kostnads kalkyl för en enskild arbetstimme som den som används i kalkylerna för välfärdsområdena beräknas propositionen öka Folkpensionsanstaltens omkostnader med ca 360 000 euro. Dessutom kommer den föreslagna lagändringen sannolikt att ha konsekvenser när det gäller användningen av de förmåner som betalas ut av Folkpensionsanstalten. Det finns emellertid inga tillgängliga uppgifter om vilka olika slags tjänster och förmåner kunderna i genomsnitt hänvisas till genom aktiveringsplanen eller den sektorsövergripande sysselsättningsplanen. Det går inte att göra någon tillförlitlig bedömning av hur den föreslagna lagändringen som helhet kommer att påverka annan användning av förmåner.

Utvecklingen av arbetsmängden och hur anslagen under Folkpensionsanstaltens moment 33.10.60 räcker till ska följas och vid behov ses över i de årliga processerna för rambesluten och budgetbesluten inom statsfinanserna.

4.2.2 Konsekvenser för de arbetslösas ställning

Konsekvenser för arbetslösa som är berättigade till arbetslöshetsförmån

Service för arbetslösa har i och med den förnyade modellen för Arbetskraftsservice förbättrats våren 2022 jämfört med tidigare och genom lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen, som trädde i kraft vid ingången av 2025, slopades tidsfristerna för inledande av kundförhållanden i fråga om sektorsövergripande service som främjar sysselsättningen. Konsekvenserna av detta lagförslag bedöms således vara små. Den föreslagna ändringen kan eventuellt minska antalet personer som hänvisas till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, eftersom tjänsterna för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i fortsättningen med större sannolikhet kommer att riktas till de kunder som drar mest nytta av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Såsom det framgick av bedömningen av nuläget deltar med stor sannolikhet personer som inte har behov av socialservice för närvarande i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Det är också möjligt att det i servicen deltar personer som med beaktande av deras arbets- och funktionsförmåga borde hänvisas till primär sysselsättningsfrämjande service. Enligt 3 § i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen är ett villkor för den sektorsövergripande bedömningen av servicebehovet hinder för arbete som består av sådana begränsningar av arbets- och funktionsförmågan eller problem med livshandlingen som inte kan lösas enbart genom att myndigheterna konsulterar varandra. I och med tillämpningen av lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen hänvisas till tjänsterna i fortsättningen mer specifikt sådana arbetslösa vars arbetslöshet i högre grad beror på andra omständigheter än bristen på lediga jobb eller avsaknaden av yrkeskompetens.

I samband med behandlingen av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte konstaterade riksdagens social- och hälsovårdsutskott i sitt betänkande (ShUB 38/2000 rd) att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är en sekundär åtgärd och att [de dåvarande] Arbetskraftsbyråerna därför måste stödja de arbets sökandes sysselsättning genom att först pröva

övriga tjänstehelheter. De primära åtgärderna bör också genomföras så att bara de deltar i verksamhet i rehabiliteringssyfte som har behov av det för att sysselsättas. Social- och hälsovårdsministeriet har också i olika sammanhang betonat målen med arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och arbetskraftsservicens primära karaktär i förhållande till arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte.

Målet med arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska vara att klienternas arbets- och funktionsförmåga förbättras så att de kan delta i offentlig arbetskraftsservice eller i arbete. Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte är inte avsedd för sådana arbetslösa som förmår delta i offentlig arbetskraftsservice eller i arbete. Det finns dock tecken på att också personer som skulle ha kunnat delta i ovannämnda tjänster eller arbete har hänvisats till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Fram till ingången av 2025 ledde deltagande i sysselsättningsfrämjande service (såsom arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte) till att kommunens betalningsandel av arbetsmarknadsstödet slopades. I fortsättningen slopas den ovannämnda betalningsandelen endast som en följd av att personen blir sysselsatt. Det här medför på lång sikt att användningen av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte minskar. Därför kan det vara svårt att bedöma hur ändringen i antalet upprättade aktiveringsplaner inverkar på antalet kunder som hänvisas till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Propositionen kan ha positiva konsekvenser för sysselsättningen, eftersom den tid som går åt till att uppfylla aktiveringsvillkoret enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan anses vara relativt lång och de faktorer som ligger bakom arbetslösheten för många arbetslösa kan bli mer komplicerade och försvåras innan utarbetandet av en aktiveringsplan inleds. Dessutom slopas skyldigheten att tillsammans utarbeta en plan när det gäller sådana arbetslösa som inte har behov av gemensam aktivering. Arbetskraftsmyndigheten kan således främja sysselsättningen utan att behöva avtala om tid för den lagstadgade aktiveringen och vänta på ett arbetspar från socialvårdens sida.

Särskilt när det gäller unga arbetslösa är det viktigt att få tillgång till tjänsterna i rätt tid, så att hinder för sysselsättningen kan åtgärdas i tid och etableringen i arbetslivet stärkas. Dessutom konstateras det i en rapport som undersökte bakgrundsinformation om unga som deltagit i sysselsättningsfrämjande åtgärder och deras situation efter åtgärderna att aktiveringsåtgärder kan vara behövliga för unga personer, även om de inte har några sådana effekter som direkt kan observeras som sysselsättningseffekter. Enligt de som utarbetat rapporten tyder resultaten också på att det i bakgrunden hos unga som upprepade gånger varit föremål för aktiveringsåtgärder finns olika, kumulerade brister i välfärden och ett behov av samordning av många olika tjänster.¹⁸ I fortsättningen ska dessa servicebehov bemötas genom att den arbetslösa hänvisas till sektorsövergripande bedömning av servicebehovet och utarbetande av en sektorsövergripande sysselsättningsplan.

Propositionen kan dock medföra en risk för att behovet av service i fråga om sådana kunder som inte längre omfattas av aktiveringsvillkoret inte i tillräcklig utsträckning identifieras i arbetskraftsservicen. Då kan hänvisandet av kunden till tjänster enligt servicebehovet fördröjas.

¹⁸ Sutela, Elina; Haapakorva, Pasi; Marttila, Mikko; Ristikari, Tiina: I håven? Bakgrundsinformation om unga som deltagit i aktiveringsåtgärder samt uppgifter om hur de placerat sig efter åtgärderna. En jämförelse mellan de sex största städerna i Finland utgående från registermaterialet 'Nationell födelsekohort 1987'. Institutet för hälsa och välfärd (THL). Arbetsdokument 5/2018. <https://www.julkari.fi/handle/10024/136130> (på finska, svenskt sammandrag).

Det är också möjligt att vissa klienter som samtidigt behöver både arbetskraftsservice och socialservice men inte längre omfattas av aktiveringsvillkoret genom lagändringen faller utanför arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte. Sådana personer kan vara till exempel arbetssökande som inte får utkomststöd men som på grund av arbetsförmåga inte kan delta i någon sysselsättningsfrämjande service. Därtill kan sådana arbetslösa som inte längre omfattas av aktiveringsvillkoret och som har ett faktiskt behov av socialvårdstjänster men inte något behov av samordning av arbetskraftsmyndighetens, välfärdsområdets och Folkpensionsanstalten service enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen falla utanför arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte.

Det bör dock noteras att arbets- och funktionsförmågan samt livskompetensen kan främjas genom andra socialvårdstjänster, såsom social rehabilitering, som kan ordnas genom en bedömning av servicebehovet, en plan och ett beslut enligt 4 kap. i socialvårdslagen. Slopandet av aktiveringsvillkoret för arbetslösa som är berättigade till arbetslöshetsförmån kommer således inte att leda till en situation där personerna blir helt utan service.

Konsekvenser för arbetslösa som får utkomststöd

Utkomststödet är ett minimiskydd som grundar sig på behovsprövning och som syftar till att stödja försörjningen särskilt för personer som har det sämre ställt. De som får utkomststöd har ofta många slags brister i välfärden, till exempel när det gäller boendeförhållanden, hälsa och arbetsförmåga. Utkomststödet är ursprungligen avsett att vara tillfälligt, och om det fortsätter är avsikten inte heller att det ska vara den huvudsakliga inkomsten. Möjligheterna för dem som får utkomststöd på grund av arbetslöshet att få tillgång till service enligt sina behov bör tryggas. Också i Europeiska unionens råds rekommendation om tillräcklig minimiinkomst som säkerställer aktiv inkludering (2023/C 41/01)¹⁹ konstateras det att medlemsstaterna bör säkerställa faktisk och jämlik tillgång till möjliggörande tjänster. För att ta itu med olika hinder som personer som saknar tillräckliga resurser möter för social inkludering rekommenderas medlemsstaterna dessutom att genomföra en behovsbedömning där man utreder hinder för en persons sociala inkludering och sysselsättning och då identifierar möjliggörande och väsentliga tjänster som är nödvändiga för att hantera dessa hinder.

Utkomststödet – liksom arbetslöshetsförmånerna – är knutna till skyldigheter för kunderna. Folkpensionsanstalten anvisar dem som får utkomststöd på grund av arbetslöshet att anmäla sig som arbetslösa arbetssökande. Underlåtenhet att anmäla sig kan leda till att den grunddel som används i utkomststödsräkningen minskas. Bland dem som får långvarigt utkomststöd finns svårssysselsatta personer. Dessutom kan arbetslösa som trots uppmaningar inte har anmält sig som arbetslösa arbetssökande antas ha omfattande brister i välbefinnandet. Dessa personer kan bedömas ha nytta av omfattande socialservice som beaktar olika livsområden och i synnerhet av sektorsövergripande samarbete där såväl socialvården som hälso- och sjukvården samt arbetskraftsmyndigheten är involverade.

Också personer som får utkomststöd på grund av arbetslöshet och som inte har anmält sig som arbetslösa arbetssökande har möjlighet att få tillgång till tjänster enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen. Skillnaden mellan lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen och lagen om arbetsverksamhet i

¹⁹ Rådets rekommendation av den 30 januari 2023 om tillräcklig minimiinkomst som säkerställer aktiv inkludering (2023/C 41/01), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_2023_041_R_0001.

rehabiliteringssyfte är dock att i den senare utgör uppfyllandet av aktiveringsvillkoret en lagstadgad skyldighet för myndigheten att utarbeta en plan, medan upprättandet av en sektorsövergripande sysselsättningsplan enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen förutsätter att myndigheten bedömer behovet av samordning av tjänster innan kunden vid behov hänvisas till en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet. Utifrån bedömningen upprättas en sektorsövergripande sysselsättningsplan eller, om det inte finns behov av samordning av tjänster, avslutas kundrelationen inom det sektorsövergripande stödet.

Om aktiveringsvillkoret inte fanns, skulle tillgången till serviceprocessen för dem som får utkomststöd i stor utsträckning vara beroende av personens egen aktivitet eller av behandlingen av Folkpensionsanstaltens anmälningar till välfärdsområdena. Detta skulle vara särskilt problematiskt i de fall där det fattats beslut om att sänka utkomststödet grunddel. I undersökningsmaterialet för socialbarometern 2025²⁰ som publicerades i juni 2025 har man samlat in socialarbetarnas och Folkpensionsanstaltens tjänstemäns synpunkter på utvecklingsbehoven när det gäller utkomststödet. Av svaren framgår det att man inom det sociala arbetet inte nödvändigtvis ens hinner reagera på anmälningar, i synnerhet i fråga om en sänkning av grunddelen med 20 procent. Å andra sidan framfördes det också i svaren att endast en liten del av de klienter som hänvisats från Folkpensionsanstalten till socialväsendet verkligen behövde i synnerhet socialservice. Det bör dock noteras att man i aktiveringsplanen också kan komma överens om andra tjänster än socialservice.

Tillgången till service som främjar arbets- och funktionsförmågan samt sysselsättningen för arbetslösa som får utkomststöd grundar sig i stor utsträckning på aktiveringsvillkoret enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Därför föreslås det i denna proposition inga ändringar i aktiveringsvillkoret för denna grupp, vilket innebär att propositionen således inte har några konsekvenser för arbetslösa som får utkomststöd. Att behålla aktiveringsvillkoret i fråga om arbetslösa som får utkomststöd är också i linje med säkerställandet av faktisk och jämlik tillgång till möjliggörande tjänster i enlighet med Europeiska unionens råds rekommendation (2023/C 41/01).

4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna

4.2.3.1 Konsekvenser för välfärdsområdenas verksamhet

I och med propositionen kommer välfärdsområdets administrativa arbete att minska i fråga om de kunder för vilka det enligt den gällande lagen ska utarbetas en aktiveringsplan även om det inte finns behov av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller långvarig annan socialservice. Propositionen har dessutom en positiv inverkan när det gäller i vilken mån personalresurserna för aktiveringsplaneringen inom socialvården räcker till, eftersom aktiveringsplaner i fortsättningen ska utarbetas endast för dem som får utkomststöd. I och med propositionen kan välfärdsområdets resurser sannolikt bättre inriktas på de kunder som har behov av många olika slags stöd.

Övergången från aktiveringsplanering till mer sektorsövergripande arbete kan leda till att behovet av personalresurser för bedömning av behovet av sektorsövergripande service och utarbetande av sektorsövergripande sysselsättningsplaner ökar. Risken kan vara att den resurs som frigörs från aktiveringsplaneringen inte överförs till det sektorsövergripande arbetet. Socialarbetarnas arbetsmängd kan i och med propositionen öka på de områden där

²⁰ <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/1970/01/SOSTE-Sosiaalibarometri-2025-06-16.pdf>.

socialhandledarna har svarat för utarbetandet av aktiveringsplaner och socialarbetarna för utarbetandet av sektorsövergripande sysselsättningsplaner. Samtidigt kan de på vissa områden bli så att samma socialarbetare eller socialhandledare utför såväl arbete enligt samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd som arbete i anslutning till aktiveringsplaneringen. Även i dessa fall kan propositionen ha konsekvenser i form av en ökning av arbetsmängden.

Dessutom överförs det inga uppgifter från välfärdsområdets kund- och patientdatasystem till kundservicesystemet TYPPI som används i samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd. Detta innebär att välfärdsområdets anställda måste registrera kunduppgifter i två system. Detta kan i viss mån öka det administrativa arbetet.

I propositionen föreslås på de grunder som anges i avsnitt 4.2.2 inga ändringar i aktiveringsplaneringen eller uppfyllelsen av aktiveringsvillkoret i fråga om de arbetslösa som får utkomststöd. Det är möjligt att en del av de arbetslösa som får utkomststöd inte behöver aktiveringsplanering. Då kan det hända att välfärdsområdena även i sådana fall i onödan använder resurser på aktiveringsplanering. Utifrån remissvaren bör det dock noteras att välfärdsområdena har prioriterat utarbetandet av aktiveringsplaner så att planering inte heller i nuläget har gjorts enbart på basis av arbetslöshetens längd.

I propositionen har man inte på ett tillförlitligt sätt kunnat bedöma de eventuella konsekvenserna av minskningen av den administrativa arbetsbördan i anknytning till aktiveringsplanen med tanke på annan användning av social- och hälsovårdstjänster, eftersom man inte har haft tillgång till information om vilka andra tjänster kunderna hänvisas till genom aktiveringsplanen eller den sektorsövergripande sysselsättningsplanen och i vilken utsträckning sådan hänvisning sker. Således har man inte i denna proposition kunnat bedöma de sammantagna konsekvenserna av lagändringen för användningen av social- och hälsovårdstjänster.

4.2.3.2 Konsekvenser för Arbetskraftsmyndighetens, Folkpensionsanstaltens och Utvecklings- och Förvaltningscentrets verksamhet

Genom propositionen minskar också Arbetskraftsmyndighetens administrativa arbete i och med att antalet aktiveringsplaner som ska utarbetas minskar. Däremot kan antalet personer som vars ärenden behandlas inom den sektorsövergripande samarbetsmodellen förväntas öka när utarbetandet av aktiveringsplaner minskar. Propositionen kan öka behovet av att stärka kunnandet inom Arbetskraftsmyndigheten och bland Folkpensionsanstaltens personal när det gäller att i större utsträckning än tidigare identifiera kunders problem med arbets- och funktionsförmågan, så att de personer som behöver servicen kan hänvisas till sektorsövergripande bedömning av servicebehovet i enlighet med lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen. Kundernas varierande servicebehov och arbetet för att identifiera servicebehovet kan således till bidra till att öka arbetsmängden för de anställda vid Arbetskraftsmyndigheterna och Folkpensionsanstalten. Propositionen kan dessutom medföra ett ökat behov av att stärka samarbetet mellan myndigheterna och utveckla konsultationspraxis.

Propositionen kan leda till att kundprofilen hos dem som uträttar ärenden hos Arbetskraftsmyndigheten delvis blir en annan. Detta innebär att man utöver att stärka kompetensen hos dem som arbetar vid Arbetskraftsmyndigheten också kan behöva använda mer tid för samtal när kunden besöker myndigheten, i syfte att identifiera servicebehovet.

Från ingången av 2025 minskar det att en arbetslös person deltar i sysselsättningsfrämjande service inte längre kommunens finansieringsansvar i fråga om utkomstskyddet för arbetslösa,

eftersom den nya finansieringsmodellen för arbetskraftsservice endast beaktar sysselsättning. Till följd av detta är det möjligt att också styrningen från arbetskraftsservice till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte minskar i framtiden.²¹ Dessutom kan tyngdpunkten i profilen när det gäller personer som hänvisas från Arbetskraftsmyndigheten till sektorsövergripande service ändras så att den utgörs av mer sådana kunder som befinner sig närmare arbetslivet. Å andra sidan är det möjligt att utarbeta sektorsövergripande sysselsättningsplaner i ett tidigare skede än aktiveringsplanerna när det gäller fortsatt arbetslöshet hos kunderna.

Om propositionen genomförs har den också konsekvenser för Folkpensionsanstaltens verksamhet. Enligt Folkpensionsanstaltens bedömning kommer Folkpensionsanstaltens arbetsmängd att öka i fråga om 31 290 planer om myndigheten deltar i utarbetandet eller uppdateringen av en sektorsövergripande sysselsättningsplan en gång under en kundrelation enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen.²² Därför bedömer Folkpensionsanstalten att dess omkostnader kommer att öka med cirka 1,6 miljoner euro på årsnivå. I fråga om ökningen av antalet bedömningar av behovet av sektorsövergripande service uppskattar myndigheten dessutom att dess omkostnader kommer att öka med 1,1 miljoner euro varje år. Folkpensionsanstalten bedömer att propositionen också kan inverka på Folkpensionsanstaltens omkostnader och förmånsutgifter i fråga om bland annat sjukdagpenning och rehabiliteringsförmåner, om kunderna genom att bli kunder inom det sektorsövergripande stödet hänvisas till att ansöka om dessa förmåner. Vid den fortsatta beredningen av propositionen justerades den uppskattade ökningen i antalet bedömningar av behovet av sektorsövergripande service och antalet sysselsättningsplaner till en betydligt lägre nivå, vilket minskar kalkylen för ökningen av Folkpensionsanstaltens omkostnader. Konsekvenserna för förmånsutgifterna kunde inte bedömas på ett tillförlitligt sätt. Folkpensionsanstaltens omkostnader bedöms ovan i avsnitt 4.2.1.

I och med propositionen upphävs 27 § 1 mom. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, där det föreskrivs om Folkpensionsanstaltens skyldighet att lämna Arbetskraftsmyndigheten uppgifter om personer som i fråga om de dagar för vilka arbetsmarknadsstöd och arbetslöshetsdagpenning har betalats uppfyller villkoren för utarbetande av en aktiveringsplan. Enligt Folkpensionsanstalten förutsätter de föreslagna ändringarna i informationsförmedlingen ändringar i Folkpensionsanstaltens informationssystem. Ändringen har dessutom konsekvenser för utvecklings- och förvaltningscentrets verksamhet, eftersom Expertens Jobbmarknad, dvs. de sakkunnigas ingång på plattformen Jobbmarknad som drivs av utvecklings- och förvaltningscentret, innefattar arbetsuppgifter som anknyter till justering av utbetalningsdagar. Enligt utvecklings- och förvaltningscentret kräver avvecklingen av arbetsuppgifterna ändringar i det systemet.

För tydlighetens skull kan det konstateras att sloandet av Folkpensionsanstaltens skyldighet att lämna uppgifter i fråga om de dagar för vilka arbetsmarknadsstöd och arbetslöshetsdagpenning har betalats dock inte kommer att påverka Arbetskraftsmyndighetens möjligheter att utreda hur länge en arbetslös person har varit arbetslös.

²¹ Saikku, Blomgren & Karjalainen 2025. Institutet för hälsa och välfärd (THL). Rapport 3/2025 (på finska, sammandrag på svenska).

²² Bedömningen i Folkpensionsanstaltens utlåtande baserar sig på det utkast till proposition som var på remiss. I det utkastet uppskattades det att antalet sektorsövergripande sysselsättningsplaner till följd av lagändringen skulle öka med 31 290 planer.

Som helhet betraktat kan propositionen ha konsekvenser som eventuellt ökar vissa myndigheternas behov av resurser, även om antalet aktiveringsplaner som ska utarbetas skulle minska till följd av lagändringen och antalet sektorsövergripande sysselsättningsplaner inte uppskattas öka i proportion till det minskade antalet aktiveringsplaner. De ökade antalet personer som utträtar ärenden inom ramen för den sektorsövergripande samarbetsmodellen torde fortfarande återspeglas i ett ökat antal sektorsövergripande bedömningar av servicebehovet och därmed i välfärdsområdenas, Arbetskraftsmyndighetens och Folkpensionsanstaltens resurser. Samtidigt är det svårt att entydigt bedöma konsekvenserna av propositionen för myndigheternas arbetsmängd, eftersom det är den arbetslösa personens behov av tjänster som i sista hand avgör huruvida denne styrs till en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet och huruvida det utifrån bedömningen utarbetas en sektorsövergripande sysselsättningsplan för personen. Utarbetandet av en sektorsövergripande sysselsättningsplan kommer även i fortsättningen att basera sig på behovet av samordning av tjänster och på en bedömning av servicebehovet, och utarbetandet av en sysselsättningsplan sker inte kategoriskt enligt kriterier som grundar sig på arbetslöshetens längd, såsom är fallet i fråga om aktiveringsplaner.

4.2.4 Sammantagna konsekvenser med andra projekt

Bestämmelserna om Arbetskraftsservice och förmåner som betalas till arbetslösa ses över samtidigt i följande propositioner: regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om allmänt stöd (propositionen om allmänt stöd), regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomststöd, 64 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (propositionen om utkomststöd) samt regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utveckling av serviceprocessen för arbetssökande och arbetsförmedlingsservice (propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen). Propositionerna har beröringspunkter med denna regeringsproposition.

I propositionen om allmänt stöd konstateras det att de ändringar som görs på grund av lagstiftningen om ett allmänt stöd kan påverka antalet personer som kommer att omfattas av tillämpningsområdet för den lagen. I fråga om de kunder som fått endast arbetsmarknadsstöd påverkar ändringen inte kundantalet, men i fråga om dem som för närvarande får grunddagpenning kan ändringen öka antalet kunder som uppfyller aktiveringsvillkoret. Ändringen bedöms vara liten, men det finns osäkerheter i uppskattningen. Förslaget i denna proposition om att slopa aktiveringsvillkoret i fråga om dem som får arbetslöshetsförmån kan innebära att en del av de ovannämnda kunderna börjar omfattas av sektorsövergripande bedömning av servicebehovet. Det bör dock noteras att en kund som uppfyller aktiveringsvillkoret inte nödvändigtvis uppfyller kriterierna för en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet. Då kommer propositionerna sannolikt att ha endast små sammantagna konsekvenser i fråga om antalet kunder som omfattas av sektorsövergripande bedömning av servicebehovet.

Till följd av de ändringar som föreslås i påföljdssystemet enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (propositionen om utveckling av Arbetskraftsservicen) kan antalet arbetslösa som får utkomststöd och som omfattas av aktiveringsvillkoret öka, vilket samtidigt kommer att öka behovet av aktiveringsplanering och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Det rådande försämrade sysselsättningsläget kan tillsammans med tidigare ändringar i den sociala tryggheten bidra till att öka antalet arbetslösa som får utkomststöd och som omfattas av aktiveringsvillkoret. Samtidigt är det även möjligt att den striktare skyldighet att ansöka om primära förmåner i stället för om utkomststöd som föreslås i propositionen om utkomststöd kan medföra att antalet arbetslösa som omfattas av aktiveringsvillkoret, och därmed antalet

aktiveringsplaner som utarbetas, minskar. I propositionen om utkomststöd föreslås det att skyldigheten att anmäla sig till som arbetslös arbetssökande ska avse skyldighet att söka till heltidsjobb. För att grunddelen inte ska sänkas ska alltså detta krav uppfyllas även när en arbetsför person som är i arbete arbetar på deltid, när företagsverksamhet inte är lönsam eller när en studerande inte har möjlighet att få studiestöd. Dessutom ska alla mottagare av utkomststöd som inte har någon primär förmån vara skyldiga att ansöka om en primär förmån.

I propositionen om allmänt stöd föreslås det att de samtal om jobsökning som ingår i aktiveringsperioden för mottagare av allmänt stöd i princip alltid ska ordnas så att de sker ansikte mot ansikte. I propositionen om allmänt stöd föreslås det också att samtal om jobsökning i fråga om sådana mottagare av allmänt stöd som är yngre än 25 år ska föras i ett tidigare skede av erhållandet av allmänt stöd än i fråga om mottagare som fyllt 25 år. Sådana samtal som avses i förslaget ska också i större utsträckning ordnas för personer under 25 år. Vidare föreslås det i propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen att kompletterande samtal om jobsökning i fortsättningen ska ordnas på grundval av den arbetssökandes servicebehov. Enligt förslaget ska arbetskraftsmyndigheten ordna kompletterande samtal om jobsökning så att den arbetssökande får behövligt stöd för jobsökningen och för att få bättre förutsättningar att få arbete. Om förslagen genomförs kommer betydelsen av samtalen om jobsökning för arbetssökande att accentueras när de hänvisas till service, i det fall att aktiveringsvillkoret i enlighet med denna proposition slopas för sådana arbetslösa som är berättigade till arbetslöshetsförmån. Särskilt besök som ordnas ansikte mot ansikte kan bidra till att identifiera servicebehovet och hänvisa den arbetslösa till de tjänster han eller hon behöver.

Tillsammans med denna proposition kan propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen om den genomförs emellertid ha motsatta konsekvenser för sådana arbetslösa som är berättigade till arbetslöshetsförmån, om arbetskraftsmyndigheten får större prövningsrätt i fråga om ordnande av kompletterande samtal om jobsökning. Enligt propositionen om utveckling av arbetskraftsservicen ordnas i det yttersta fallet inga kompletterande samtal om jobsökning över huvud taget, och de arbetssökande intervjuas endast med tre månaders mellanrum vid de egentliga samtalen om jobsökning. En större prövningsrätt kan i kombination med att aktiveringsvillkoret slopas påverka i vilket skede sådana arbetslösa som inte längre omfattas av aktiveringsvillkoret i fortsättningen hänvisas till de tjänster de behöver. Dessutom kan eventuella regionala skillnader i den utsträckning i vilken kompletterande samtal om jobsökning ordnas inverka på likabehandlingen av arbetslösa som får arbetslöshetsförmån.

I propositionen om utkomststöd bedöms det att propositionen i någon mån kommer att öka personers vilja att anmäla sig som arbetslösa arbetssökande och hålla sin jobsökning i kraft. Enligt propositionen kommer enligt en preliminär bedömning åtminstone en del av de nya kunder som anmäler sig hos arbetskraftsmyndigheten att ha betydande brister i arbets- och funktionsförmågan. Antalet kunder som hänvisas till en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet kan enligt propositionen öka, vilket ökar arbetsmängden för de myndigheter som deltar i samarbetsmodellen. Slopandet av aktiveringsvillkoret i fråga om sådana arbetslösa som är berättigade till arbetslöshetsförmån kommer för sin del att öka antalet kunder som utträtt ärenden inom ramen för samarbetsmodellen samt eventuellt antalet kunder hos arbetskraftsmyndigheten som har brister i arbets- och funktionsförmågan.

Tillsammans med propositionen om allmänt stöd har denna proposition om den genomförs eventuellt också konsekvenser för Folkpensionsanstaltens resurser. Förslagen kan utöver ändringar i Folkpensionsanstaltens informationssystem kräva att samarbetet mellan Folkpensionsanstalten, arbetskraftsmyndigheterna och välfärdsområdena utökas. Konsekvenserna återspeglas sannolikt också i behovet av utbildning för den personal som arbetar vid ovannämnda myndigheter.

5 Alternativa handlingsvägar och deras konsekvenser

Vid beredningen av propositionen utvärderades som ett alternativ att helt och hållet slopa aktiveringsvillkoret i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Då skulle utarbetandet av aktiveringsplaner ha slopats helt och hållet och kunder skulle i fortsättningen ha hänvisats till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte endast utifrån sektorsövergripande sysselsättningsplaner.

Enligt 3 § 1 mom. 2 punkten i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte tillämpas lagen på utarbetandet av en aktiveringsplan och på anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för personer som inte har fyllt 25 år, som får utkomststöd och för vilka det har ordnats ett samtal om jobbsökning samt enligt 3 § 2 mom. 3 punkten på personer som har fyllt 25 år, som får utkomststöd och för vilka det tidigare har utarbetats en sysselsättningsplan. Ett samtal om jobbsökning har dock inte kunnat ordnas eller en sysselsättningsplan utarbetas om den person som får utkomststöd på grund av arbetslöshet inte har registrerat sig som arbetslös arbetssökande. Därför konstateras det i 5 § 4 mom. i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte att om det inte har varit möjligt att utarbeta en sysselsättningsplan eller bereda personen i fråga tillfälle att delta i ett samtal om jobbsökning på grund av att hans eller hennes jobbsökning inte är i kraft, ska välfärdsområdet vidta åtgärder för att utarbeta en aktiveringsplan.

Enligt 3 § i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen ska den arbetslösa hänvisas till en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet, om Arbetskraftsmyndigheten, välfärdsområdet eller Folkpensionsanstalten bedömer att det krävs samordning av service enligt den samarbetsmodell som avses i 2 § 2 mom. för att ge en i 3 § 4 punkten i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice avsedd arbetslös bättre förutsättningar att få arbete. Enligt förarbetena till lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen (RP 207/2022 rd, s. 370) kommer behovet att samordna servicen i praktiken oftast att bedömas av Arbetskraftsmyndigheten och bedömningen görs i fråga om de arbetslösa som har anmält sig som arbetssökande på det sätt som föreskrivs i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice. Enligt förarbetena till lagen kan den arbetslösa hänvisas till sektorsövergripande bedömning av sitt servicebehov även när personen inte är arbetssökande. Välfärdsområdet och Folkpensionsanstalten ska bedöma behovet av samordning av service i fråga om sådana arbetslösa som inte är arbetssökande och hänvisa dem till sektorsövergripande bedömning av servicebehovet. Av förarbetena till lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen framgår inte hur eller inom vilken process välfärdsområdet och Folkpensionsanstalten ska göra ovannämnda bedömning.

Om aktiveringsvillkoret helt slopades i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, skulle de som får utkomststöd i och med ändringen kunna bli en grupp som är i en ojämlig ställning i förhållande till andra arbetslösa. Möjligheterna för denna grupp att få tillgång till olika tjänster skulle vara sämre än för andra arbetslösa: för det första skulle aktiveringsvillkoret inte längre säkerställa att en serviceprocess inleds och för det andra skulle behovet av samordning av tjänster inte nödvändigtvis heller bedömas. Detta alternativ skulle således kunna vara problematiskt med tanke på bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna.

Den tid som stått till buds för beredningen av propositionen har satt gränser för vilka slags lagstiftningsändringar som det har varit möjligt att bereda. Genom propositionen eftersträvas i enlighet med planen för de offentliga finanserna ”lindring av aktiveringsplanerna inom arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte”. Om aktiveringsvillkoret helt hade slopats i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte hade ändringen krävt mer omfattande beredning och ändringar i flera lagar, vilket skulle ha kunnat äventyra tidsplanen för propositionen. För att

genomföra föresatsen har man således strävat efter att välja ett alternativ som så bra som möjligt stöder målet men samtidigt också tryggar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Regeringen har beslutat att reformera socialvårdens tjänster för att främja sysselsättning och arbets- och funktionsförmåga som en helhet. Avsikten är att en proposition ska överlämnas till riksdagen i september 2026. Beredningen av en proposition om reformen har inletts vid social- och hälsovårdsministeriet. I samband med denna beredning kan mekanismerna för hänvisning till tjänsterna granskas mer ingående.

6 Remissvar

Utkastet till proposition var på remiss under tiden 12.6–7.8.2025. Sammanlagt 86 instanser lämnade yttranden över propositionsutkastet.

Flera remissinstanser understödde i och för sig syftet att lätta upp aktiveringsplaneringen. Propositionen fick dock inte understöd helt utan förbehåll. Också det faktum att propositionen överlappar med regeringens andra projekt som avser arbetslösa och att man eventuellt avser att lägga ned hela arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte väckte hos flera remissinstanser frågor om huruvida detta är rätt tidpunkt för den föreslagna lagändringen.

Som positiva aspekter i propositionen betraktades målet att förenkla det administrativa arbetet och att arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte riktas in på dem som har mest nytta av sådan service. I utlåtandena betonade man dock att en eventuell ändring av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte inte kommer att ändra kundernas behov av service, vilket var vad man ville genom aktiveringsplanering och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

I en del utlåtanden konstaterades det att propositionens mål att minska de administrativa skyldigheterna och eliminera överlappande arbete inte kommer att uppnås genom de föreslagna lagändringarna, eftersom den föreslagna ändringen sammantaget inte kommer att minska mängden myndighetsarbete. När tyngdpunkten överförs från aktiveringsplanering till sektorsövergripande samarbete kan detta de facto öka myndigheternas arbetsbörda. Detta ansågs ha konsekvenser inte bara för personalresurserna utan också ha ekonomiska konsekvenser. I remissvaren betonade man dessutom att minskningen av de administrativa skyldigheterna inte får ske på bekostnad av tjänsternas kvalitet.

Enligt remissvaren kan det ta längre tid att identifiera servicebehovet hos en kund som får arbetslöshetsförmån när servicebehovet bedöms av Arbetskraftsmyndigheten ensam. För att identifiera kundens servicebehov krävs det enligt remissinstanserna myndighetssamarbete och man behöver utveckla en fungerande konsultationspraxis. Eftersom identifieringen av servicebehovet i fråga om kunder som får sysselsättningsförmån i fortsättningen i stor utsträckning kommer att ske inom ramen för sysselsättningstjänsterna bör kompetensen i att identifiera servicebehovet stärkas. En del remissinstanser uttryckte oro över att propositionen kan leda till att uppgifter som de facto hör till socialvården kan överföras till Arbetskraftsmyndigheterna. Samtidigt ansåg man att det finns en risk för att Arbetskraftsmyndigheten med mycket låg tröskel för säkerhets skull hänvisar en kund till processen enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen, även om servicen enligt den lagen inte skulle vara ändamålsenlig för kunden.

I många utlåtanden ansåg man det motiverat att aktiveringsvillkoret kvarstår i fråga om arbetslösa som får utkomststöd. Däremot såg man i flera utlåtanden att en eventuell risk med propositionen är att det uppstår grupper av personer som faller utanför systemet. Till följd av

reformen kan det hända att klienter som har ett faktiskt behov av socialtjänster men inte av samordning av tjänster enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen inte hänvisas till lämpliga tjänster. Att en aktiveringsplan endast utarbetas för dem som får utkomststöd som sin huvudsakliga inkomst kan leda till att exempelvis sådana arbetslösa med familj som inte har rätt till arbetslöshetsförmån och där makens eller makans arbete hindrar den arbetslösa att få utkomststöd inte omfattas av en aktiveringsplan. Som personer som faller utanför systemet identifierades också arbetslösa som inte är kunder inom utkomststödet men som på grund av arbetsoförmåga inte kan delta i någon sysselsättningsfrämjande service. Dessutom kan i synnerhet unga som hade rätt till arbetslöshetsförmån bli utan socialvårdstjänster, om behovet av socialservice prövas av andra än yrkespersoner inom det sociala området.

I utlåtandena betonades det att en framgångsrik reform förutsätter tydliga samarbetsstrukturer, ansvarsfördelning och lämpliga resurser. I remissvaren ansåg remissinstanserna det vara viktigt att man säkerställer tillräckliga personalresurser och stärker de anställdas kompetens. Att resurserna räcker till och att kundhandledningen är ändamålsenlig kan i synnerhet i välfärdsområdena och kommunerna bli en utmaning inom ramen för samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd som främjar sysselsättningen.

I en stor del av utlåtandena ansåg man det osannolikt att den spareffekt som uppskattas i propositionen kommer att uppnås. Ökningen av antalet sektorsövergripande sysselsättningsplaner kommer sannolikt att minska de inbesparingar man uppnår till följd ett minskat antal aktiveringsplaner. Flera remissinstanser framhävde att grunderna för de ekonomiska inbesparingar som anges i regeringspropositionen behöver preciseras och kräver en ny bedömning av de ekonomiska konsekvenserna. Eftersom kostnadsnyttoeffekterna var osäkra var det enligt remissinstanserna inte motiverat att minska välfärdsområdenas finansiering på basis av propositionen.

I vissa utlåtanden ansåg man de föreslagna ändringarna i lagens syfte och tillämpningsområde vara särskilt problematiska i propositionen. Att lagens syfte ändras kan enligt remissvaren bland annat göra det otydligt vem målgruppen för arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte är och försämra ställningen för dem som är mest utsatta. I ett par utlåtanden ägnade man uppmärksamhet åt ändamålsenligheten av 15 § i lagförslaget.

I remissvaren noterade man också såväl de bristfälliga konsekvenserna för myndigheterna som avsaknaden av en bedömning av de sammantagna konsekvenserna. I remissvaren lyfte man också fram att lagförslaget inte innehåller någon övergångsbestämmelse.

Utifrån remissvaren kompletterades konsekvensbedömningarna i propositionen och specialmotiveringen till 1 och 15 § i lagförslaget, och till lagförslaget fogades en övergångsbestämmelse. Med anledning av remissvaren fogades till propositionen också ett avsnitt om de sammantagna konsekvenserna av propositionen och andra projekt.

7 Specialmotivering

1 §. Lagens syfte. Det föreslås att omnämmandet av långvarig arbetslöshet stryks, eftersom kriterier som grundar sig på arbetslöshetens längd inte längre ska tillämpas på åtgärder enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte när det gäller personer som är berättigade till arbetslöshetsförmån. Omnämmandet av arbetsmarknadsstöd ändras till arbetslöshetsförmån.

Paragrafen föreslås bli ändrad eftersom det i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen inte tillämpas kriterier som baserar sig på arbetslöshetens längd. Då är det i

princip möjligt att utarbeta en sektorsövergripande sysselsättningsplan i vilket skede av arbetslösheten som helst. Bedömningen av servicebehovet enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen anknyter således inte till ett enda och ovillkorligt kriterium som utlöser en granskning av den arbetslösas situation, utan i första hand till kundens servicebehov

Av de orsaker som anges ovan föreslås det att också lagens 3 § ändras. Att 1 och 3 § ändras är en förutsättning för att den föreslagna lagen ska vara dels internt konsistent, dels konsistent i förhållande till lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen.

Trots de ändringar som föreslås i lagen kommer arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte även i fortsättningen att vara förenlig med lagens ursprungliga syfte och ha karaktären av en tjänst som tillhandahålls i sista hand och som är avsedd för sådana arbetslösa som på grund av begränsningar i arbets- och funktionsförmågan inte kan delta i arbetskraftsmyndighetens primära service eller i arbete.

2 §. Definitioner. Enligt förslaget ändras i *1 mom.* omnämmandet av långtidsarbetslösa till arbetslösa vars huvudsakliga inkomst består av utkomststöd på grund av arbetslöshet, eftersom aktiveringsplanen i fortsättningen ska utarbetas endast för arbetslösa som får utkomststöd på grund av arbetslöshet. De som är berättigade till arbetslöshetsförmån ska enligt förslaget i fortsättningen hänvisas till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller annan service utifrån den sektorsövergripande sysselsättningsplanen. Aktiveringsvillkoret när det gäller personer som får utkomststöd ska enligt förslaget kvarstå i lagen, för att jämlikheten i förhållande till andra arbetslösa ska kunna tryggas när personerna hänvisas till tjänster.

Definitionen av en person vars huvudsakliga inkomst består av utkomststöd föreslås motsvara definitionen i motiveringen till lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (RP 184/2000 rd, s. 27). Enligt motiveringen anses en persons utkomst huvudsakligen grunda sig på utkomststöd som betalas på grund av arbetslöshet, om personen inte samtidigt får en primär förmån som betalas på grund av arbetslöshet, t.ex. arbetsmarknadsstöd. Att en person samtidigt betalas ersättning för vissa kostnader (t.ex. boende- eller läkemedelskostnader) påverkar inte bedömningen av om utkomststödet utgör den huvudsakliga utkomsten. Det faktum att en persons utkomst kortvarigt har grundat sig på något annat än utkomststöd, t.ex. arbetsinkomster eller arbetsmarknadsstöd, hindrar inte att denna lag tillämpas på personen i fråga, om utkomststödet klart utgör den huvudsakliga utkomsten under den granskade perioden.

Det föreslås att definitionen av arbetsmarknadsstöd i *4 punkten* ändras till en definition av arbetslöshetsförmån. I *5 punkten* ändras definitionen av den som har rätt till arbetsmarknadsstöd till en definition av den som har rätt till arbetslöshetsförmån. Omnämmandet av arbetsmarknadsstöd i *6 punkten* ändras till arbetslöshetsförmån. Med arbetslöshetsförmån avses i enlighet med 1 kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa både arbetslöshetsdagpenning och arbetsmarknadsstöd. Ändringen av definitionen är ändamålsenlig eftersom de kriterier som grundar sig på arbetslöshetens längd, dvs. villkoret om aktivering, slopas.

3 §. Tillämpningsområde. I de gällande 3 § 1 och 2 mom. finns bestämmelser om kriterierna för uppfyllande av aktiveringsvillkoret. I och med propositionen kommer de som är berättigade till arbetslöshetsförmån att hänvisas till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte utifrån den sektorsövergripande sysselsättningsplanen. Detta innebär att aktiveringsvillkoret förblir i kraft i 1 och 2 mom. endast i fråga om dem som får utkomststöd. Med anledning av det som konstateras ovan föreslås det ändringar i paragrafens tillämpningsområde och i strukturen för paragrafens 1 och 2 mom. Det föreslås att 1 och 2 punkten i det gällande *1 mom.* stryks och att det inledande stycket och 3 punkten i momentet slås samman och blir 1 mom. Dessutom stryks omnämmandet i 1 mom. av en person som inte har fyllt 25 år och som har rätt till

arbetsmarknadsstöd. På motsvarande sätt föreslås det att 1 och 2 punkten i det gällande 2 mom. stryks och att det inledande stycket och 3 punkten i momentet slås samman och blir 2 mom. Dessutom stryks omnämmandet i 2 mom. av en person som har rätt till arbetsmarknadsstöd.

I 4 mom. stryks omnämmandet av arbetsmarknadsstöd. Enligt det gällande 4 mom. tillämpas lagen inte på den som har en gällande integrationsplan enligt lagen om främjande av integration (681/2023) eller för vilken en ovan avsedd plan ännu inte har utarbetats. Då tiderna enligt 1 och 2 mom. räknas ut ska dock beaktas arbetsmarknadsstöd och utkomststöd som på grund av arbetslöshet utbetalats under tiden för integrationsplanen. Enligt förslaget stryks hänvisningen till arbetsmarknadsstöd, eftersom tidsfristerna i 1 och 2 mom. föreslås gälla endast personer som får utkomststöd. För att texten ska vara tydligare ändras den första meningen i momentet enligt följande: ”-- eller för vilken en ovan avsedd plan ännu inte har utarbetats”.

Enligt det gällande 5 mom. tillämpas lagen på anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för personer som avses i 1 och 2 mom. och som på det sätt som anges i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen har hänvisats till samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd och tillsammans med vilka det utarbetas en sektorsövergripande sysselsättningsplan enligt 4 § i den lagen. Den sektorsövergripande sysselsättningsplanen ersätter då aktiveringsplanen enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Det föreslås att hänvisningarna till 1 och 2 mom. i paragrafen ändras till ett omnämmande av personer som har rätt till arbetslöshetsförmån eller får utkomststöd.

4 §. Förhållande till övrig lagstiftning. Enligt förslaget ändras omnämningarna av arbetsmarknadsstöd i 1 mom. till omnämningarna av arbetslöshetsförmån. En motsvarande ändring görs i 2 mom. Eftersom personer i fortsättningen oftare hänvisas till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte på grundval av en sektorsövergripande sysselsättningsplan föreslås det att det till 3 mom. fogas en informativ hänvisning till lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen. Dessutom ändras hänvisningen till den till största delen upphävda socialvårdslagen från 1982 till en hänvisning till den gällande socialvårdslagen från 2014.

5 §. Utarbetande av aktiveringsplan. Det föreslås att paragrafens 2 mom. upphävs. Enligt det gällande 2 mom. ska Arbetskraftsmyndigheten utan dröjsmål efter meddelande från Folkpensionsanstalten vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan för den som uppfyller villkoren i 3 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller 2 mom. 1 eller 2 punkten. Det föreslås att momentet upphävs, eftersom Arbetskraftsmyndigheten inte längre är skyldig att vidta åtgärder för att utarbeta en aktiveringsplan när aktiveringsvillkoret slopas i fråga om personer som är berättigade till arbetslöshetsförmån.

I 3 mom. föreslås de ändringar som föranleds av ändringarna i 3 §. Hänvisningarna i det gällande 3 mom. till 3 § 1 mom. 3 punkten och 2 mom. 3 punkten ändras till en hänvisning till 3 § 1 och 2 mom.

Det föreslås att den första meningen i 4 mom. stryks. Enligt det gällande 4 mom. ska Arbetskraftsmyndigheten innan den vidtar åtgärder försäkra sig om att en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice har utarbetats tillsammans med personen i fråga. Ändringen beror på att 2 mom. i paragrafen upphävs. På grund av de ändringar som föreslås i 3 § ändras dessutom hänvisningen till 3 § 1 mom. 3 punkten till en hänvisning till 3 § 1 mom.

15 §. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i vissa fall. Det föreslås att omnämningarna av arbetsmarknadsstöd, arbetslöshetsdagpenning och Arbetskraftsmyndigheten stryks i paragrafen. Enligt förslaget ska begäran om ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte framställas

till välfärdsområdet. I och med de ändringar som föreslås i 1 och 3 § kommer de som är berättigade till arbetslöshetsförmån inte längre att omfattas av denna paragraf.

Att bestämmelsen fortfarande tillämpas på arbetslösa som får utkomststöd är emellertid motiverat, eftersom den handlar om den arbetslösas rätt att framställa begäran om ordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte innan de tidsfrister som anges i 3 § har löpt ut. Att den arbetslösa framställer en sådan begäran kommer inte heller i fortsättningen att medföra någon skyldighet för myndigheterna att hänvisa den arbetslösa till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, utan sådan arbetsverksamhet kan ordnas om välfärdsområdet och en sysselsättningsmyndighet bedömer att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bäst stöder personens livskompetens och förutsättningar att få arbete.

Som en lagteknisk ändring stryks i paragrafen i dess finska ordalydelse formuleringar av hänvisningar som eventuellt orsakar oklarhet.

27 §. Folkpensionsanstaltens skyldighet att lämna uppgifter. Det föreslås att 1 mom. i paragrafen upphävs. Enligt det gällande momentet ska Folkpensionsanstalten lämna arbetskraftsmyndigheten uppgifter om personer som i fråga om de dagar för vilka arbetsmarknadsstöd och arbetslöshetsdagpenning har betalats uppfyller de i 3 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller 2 mom. 1 eller 2 punkten fastställda villkoren för utarbetande av en aktiveringsplan. Uppgifterna ska lämnas före utgången av kalendermånaden efter den då villkoren uppfyllts. Enligt förslaget upphävs momentet eftersom aktiveringsvillkoret slopas i fråga om dem som är berättigade till arbetslöshetsförmån.

28 §. Ändringssökande. Enligt förslaget ändras omnämmandet av arbetsmarknadsstöd i 1 mom. till ett omnämmande av arbetslöshetsförmåner. Som en lagteknisk ändring stryks i paragrafen formuleringar av hänvisningar som eventuellt orsakar oklarhet.

8 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Avsikten är att de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet ska tillämpas på sådana till arbetslöshetsförmån berättigade arbetslösa för vilka det före ikraftträdandet har utarbetats en aktiveringsplan. Propositionen har således inga direkta konsekvenser för de aktiveringsplaner som redan har utarbetats.

Avsikten är att bestämmelserna ska tillämpas högst till den 31 december 2026, varefter de aktiveringsplaner som utarbetats för dem som är berättigade till arbetslöshetsförmån slutar gälla och rättsverkningarna av planerna enligt 11 § upphör. Efter att aktiveringsplanen har slutat gälla ska servicebehovet för den som är berättigad till arbetslöshetsförmån tillgodoses antingen utifrån sysselsättningsplanen, den sektorsövergripande sysselsättningsplanen eller utifrån en bedömning av servicebehovet enligt socialvårdslagen.

Efter det att denna lag har trätt i kraft kommer det inte att utarbetas några aktiveringsplaner för dem som är berättigade till arbetslöshetsförmåner. Det som konstateras ovan gäller också situationer där man har hunnit börja utarbeta aktiveringsplaneringen innan lagen trätt i kraft. Aktiveringsplaner ska inte heller utarbetas efter lagens ikraftträdande i situationer där en person i fråga om de dagar för vilka arbetsmarknadsstöd och arbetslöshetsdagpenning har betalats ut har uppfyllt förutsättningarna för utarbetande av en aktiveringsplan enligt 3 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller 2 mom. 1 eller 2 punkten och Folkpensionsanstalten vid den tidpunkt då lagen träder i kraft har lämnat arbetskraftsmyndigheten uppgifter om detta. I fråga om den som är

berättigad till arbetslöshetsförmån kommer servicebehovet efter ikraftträdandet av denna lag att tillgodoses antingen på grundval av en sysselsättningsplan, en sektorsövergripande sysselsättningsplan eller en bedömning av behovet av tjänster enligt socialvårdslagen.

Social- och hälsovårdsministeriet bereder för närvarande en reform av socialvårdens samlade tjänster för främjande av sysselsättning och arbets- och funktionsförmågan. I samband med den beredningen granskas också helheten av aktiveringsplaner enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, och man utarbetar anvisningar för tiden efter övergångsbestämmelsen.

9 Verkställighet och uppföljning

Hur lagen fungerar och vilka konsekvenser den har behandlas i samband med helhetsreformen av socialvårdens tjänster för att främja sysselsättning och arbets- och funktionsförmåga.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Samband med andra propositioner

Regeringen har till riksdagen överlämnat propositioner med förslag till lagstiftning om allmänt stöd samt till lagar om ändring av lagen om utkomststöd, 64 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Propositionerna har beretts av social- och hälsovårdsministeriet. Dessutom har regeringen till riksdagen överlämnat en proposition med förslag till lagstiftning om utveckling av serviceprocessen för arbetssökande och arbetsförmedlingsservice, som beretts av arbets- och näringsministeriet. Avsikten är att propositionerna ska behandlas i samband med budgetpropositionen för 2026. Propositionerna innehåller lagförslag som gäller ändring av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och som bör samordnas med lagförslaget i denna proposition vid riksdagsbehandlingen av propositionerna.

10.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Med anledning av propositionen kommer det år 2026 att riktas ett avdrag på 1,6 miljoner euro till välfärdsområdenas omkostnadsmoment 28.89.31.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De ändringar som föreslås i propositionen hänför sig vid bedömningen av de grundläggande fri- och rättigheterna i synnerhet till jämlikhet (6 §), rätt till arbete (18 §), rätt till social trygghet och tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster (19 §) och respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna (22 §). Propositionen har dessutom ett samband med kommunal och annan regional självstyrelse (121 §).

Jämlikhet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Klausulen i momentet uttrycker enligt förarbetena till bestämmelsen (RP 309/1993 rd, s. 46/I) huvudprincipen för jämlikhet och jämställdhet. I denna allmänna bestämmelse om jämlikhet ingår ett förbud mot godtycke och ett krav på lika behandling i liknande fall. Likabehandling inför lagen har av hävd i första hand

inneburit ett krav på likabehandling vid tillämpningen av lagen. Jämlikhetsbestämmelsen riktas också till lagstiftaren. Bestämmelsen kompletteras genom diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom., enligt vilket ingen får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Förteckningen är inte uttömmande.

I förarbetena till reformen av bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna har diskrimineringsförbudet dock inte ansetts förbjuda all särbehandling av människor, inte ens när den grundar sig på någon av de orsaker som nämns explicit i bestämmelsen. De godtagbara skälen måste enligt utskottets praxis stå i ett sakligt och nära samband med lagens syfte (t.ex. GrUU 44/2010 rd, s. 6/I). Särbehandlingarna i fråga om personer får inte vara godtyckliga och de får inte bli oskäligen (t.ex. GrUU 57/2016 rd, s. 3). Bestämmelsen utgör inte heller ett hinder för nödvändig positiv särbehandling för att trygga den faktiska jämlikheten, det vill säga åtgärder som förbättrar ställningen och förhållandena för en viss grupp (RP 309/1993 rd, s. 48). Frågan om diskriminering föreligger ska bedömas med beaktande av de faktiska följderna av ett visst förfarande (se RP 309/1993 rd, s. 47/II).

I 11 § i diskrimineringslagen (1325/2014) finns bestämmelser om legitima grunder för särbehandling. Enligt paragrafens 1 mom. är särbehandling inte diskriminering, om behandlingen föranleds av lag och annars har ett godtagbart syfte och medlen för att uppnå detta syfte är proportionerliga. Dessutom möjliggör 9 § i diskrimineringslagen sådan proportionerlig särbehandling som syftar till att främja faktisk likabehandling. Dessutom har grundlagsutskottet i sin praxis framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning går att läsa ut ur jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (se t.ex. GrUU 2/2011 rd, s. 2/II, GrUU 64/2010 rd, s. 2, GrUU 25/2006 rd, s. 2/I, GrUU 59/2002 rd, s. 2/II). Samtidigt är det typiskt för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika bland annat när man exempelvis eftersträvar reglering som motsvarar olika grupper behov och som är i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen (t.ex. GrUU 64/2010 rd, s. 2, GrUU 28/2009 rd, s. 2/II, GrUU 38/2006 rd, s. 2/I).

Den föreslagna lagändringen tryggar jämlikheten. De som får utkomststöd kan anses vara i en utsatt ställning i förhållande till den arbetande befolkningen, men också i förhållande till arbetslösa som har rätt till arbetslöshetsförmåner. Även om arbetslösa som har rätt till arbetslöshetsförmåner och arbetslösa som får utkomststöd i fortsättningen hänvisas till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och andra tjänster utifrån olika planer, är det för att främja faktisk jämlikhet motiverat att behålla aktiveringsvillkoret i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte när det gäller dem som får utkomststöd. Om aktiveringsvillkoret inte behålls kan möjligheterna för dem som får utkomststöd att få tillgång till service allvarligt äventyras.

Främjande av sysselsättningen och rätten till social trygghet samt av tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster

Enligt 18 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Bestämmelsen om främjande av sysselsättningen är ett konstitutionellt uppdrag för den offentliga makten. Skyldigheten att främja sysselsättningen innebär bland annat det att det allmänna ska sträva efter att förhindra uppkomsten av en grupp permanent arbetslösa personer (RP 309/1993 rd, s. 72/II, GrUU 19/2018 rd, s. 2, GrUU 44/2000 rd, s. 2, GrUU 17/1995 rd, s. 2). Enligt ordalydelsen förpliktar 18 § i grundlagen det allmänna som helhet och gäller således också välfärdsområdena och kommunerna. När grundlagsutskottet

behandlade förslaget till lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte konstaterade utskottet i sitt utlåtande (GrUU 44/2000 rd, s. 2) att propositionen har ett klart saksamband med det allmännas skyldighet enligt 18 § 2 mom. grundlagen att främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Enligt utskottet har arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte också ett saksamband med ambitionen att röja hindren för sysselsättning på den enskilda människans nivå.

I 19 § i grundlagen föreskrivs det om rätten till social trygghet. Enligt 1 mom. har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Enligt 2 mom. ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare.

Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte är socialservice med syftet att bekämpa social utslagning. Den är dock även en sysselsättningsfrämjande service, vars uttryckliga syfte är att förbättra personens färdigheter och möjligheter att komma in på den öppna arbetsmarknaden eller delta i yrkesutbildning eller offentlig arbetskraftsservice. De personer som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är vid äventyr att förmånen går förlorad eller sänks skyldiga att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan och i den arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som överenskommit i aktiveringsplanen. Aktiveringsplaneringen har således en beröringspunkt också med grundlagens bestämmelser om oundgänglig omsorg och försörjning samt med bestämmelserna om grundläggande utkomstskydd vid arbetslöshet.

De ändringar som föreslås i lagförslaget påverkar inte en persons rätt till arbetslöshetsförmån eller utkomststöd eller till någon annan social förmån.

Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster. Bestämmelsen avser i synnerhet tryggande av tillgången till tjänster. Det har för rätten till tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster som nämns i 19 § 3 mom. i grundlagen etablerats ett bestämt juridiskt innehåll och bestämda bedömningsgrunder. Enligt dem utgår bedömningen av om servicen är tillräcklig från en sådan servicenivå som ger alla människor förutsättningar att fungera som fullvärdiga medlemmar i samhället (RP 309/1993 rd, s. 75–76). Syftet med bestämmelsen är inte att trygga något specifikt sätt att erbjuda tjänster, utan förutsättningen är att utbudet av tjänster är tillräckligt (GrUU 11/1995 rd, s. 2/I).

Konsekvenserna av propositionen när det gäller ställningen för sådana arbetslösa som är berättigade till arbetslöshetsförmån behandlas ovan i avsnitt 4.2.2. Till följd av propositionen är det möjligt att en del arbetslösa som är berättigade till arbetslöshetsförmån lämnas utan vare sig en aktiveringsplan eller en sektorsövergripande sysselsättningsplan. Då kommer de inte att hänvisas till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Såsom konstateras i bedömningen av konsekvenserna av propositionen kan arbetslösas arbets- och funktionsförmåga och livskompetens främjas och deras risk för marginalisering avvärjas även genom andra socialvårdstjänster, exempelvis social rehabilitering, som kan ordnas genom en bedömning av servicebehovet, en plan och ett beslut enligt 4 kap. i socialvårdslagen. Att aktiveringsvillkoret slopas i fråga om sådana arbetslösa som är berättigade till arbetslöshetsförmån kommer således inte att leda till en situation där personerna blir helt och hållet utan service, och den grundlagsfästa rätten till tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster äventyras således inte.

Tryggande av de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 79/II) understryker bestämmelsen strävandet att materiellt trygga de grundläggande fri- och rättigheterna vid sidan av det formella skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna, vilket anknyter till kraven på förfarandet. Förpliktelsen riktas också till lagstiftaren. Den föreslagna regleringslösningen innebär att denna förpliktelse uppfylls, eftersom förslaget tryggar rätten till social trygghet och tillräckliga socialtjänster enligt 19 § i grundlagen. Dessutom fullgör förslaget det allmännas skyldighet enligt 18 § 2 mom. i grundlagen att främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete.

Kommunal och annan regional självstyrelse

Enligt 121 § 2 mom. i grundlagen ska bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag. Dessutom ska bestämmelser om självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis i fråga om kommunal självstyrelse betonat att när man lagstiftar om nya uppgifter för kommuner, måste man samtidigt enligt finansieringsprincipen se till att kommunerna har faktiska möjligheter att klara av dem (GrUU 30/2013 rd, s. 5/I, GrUU 12/2011 rd, s. 2/I, GrUU 41/2010 rd, s. 5/I). Med tanke på genomförandet av finansieringsprincipen är det väsentliga huruvida ändringen bedöms äventyra den ekonomiska aspekten av den kommunala självstyrelsen som tryggas i 121 § i grundlagen (GrUU 34/2013 rd, s. 3/I).

Enligt grundlagsutskottet ska finansieringen av de områden som avses i 121 § 4 mom. i grundlagen i tillämpliga delar bedömas i ljuset av grundlagsutskottets Praxis i fråga om finansieringsprincipen. Finansieringsprincipens betydelse vid den konstitutionella bedömningen av bestämmelserna om förvaltningsområden som är större än kommuner avviker dock enligt grundlagsutskottet från bedömningen i fråga om kommunerna, bland annat på grund av att beskattningsrätten saknas (GrUU 15/2018 rd, s. 21). Avgörande för hur de uppgifter som anvisats välfärdsområdena sköts är uttryckligen hur väl den statliga finansieringen räcker till och hur den fördelas (GrUU 15/2018 rd, s. 21). Grundlagsutskottet har sett det som väsentligt att finansieringen av social- och hälso-tjänsterna i tillräcklig grad motsvarar servicebehovet (GrUU 17/2021 rd, s. 23, GrUU 15/2018 rd, s. 23).

I lagförslaget föreslås inga nya uppgifter för Arbetskraftsmyndigheterna eller välfärdsområdena. I fråga om befintliga uppgifter bedöms det att antalet sektorsövergripande sysselsättningsplaner kommer att öka, men däremot förväntas antalet aktiveringsplaner som ska utarbetas minska avsevärt. Således bedöms förslaget inte äventyra finansieringsprincipen.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) 5 § 2 mom. samt 27 § 1 mom.,
sådana de lyder i lag 399/2023, och
ändras 1 §, 2 § 1 och 4–6 punkten, 3 § 1, 2, 4 och 5 mom. 4 §, 5 § 3 och 4 mom., 15 § samt 28 § 1 mom.,
sådana de lyder, 1 §, 2 § 1 punkten, 3 § 1 och 5 mom., 5 § 4 mom. samt 15 § i lag 399/2023, 2 § 4 punkten i lag 1293/2022, 2 § 5 punkten i lag 1003/2002, 2 § 6 punkten i lag 937/2012, 3 § 2 mom. och 4 § sådana i lagarna 937/2012 och 399/2023, 3 § 4 mom. i lag 1103/2024, 5 § 3 mom. i lag 591/2022 och 28 § 1 mom. i lag 1314/2014, som följer:

1 §

Lagens syfte

I denna lag föreskrivs det om åtgärder med vilka förutsättningarna att få arbete på den öppna arbetsmarknaden och möjligheterna att delta i utbildning samt att få offentlig arbetskraftsservice som tillhandahålls av arbetskraftsmyndigheten förbättras för den som får arbetslöshetsförmån eller utkomststöd på grund av arbetslöshet. I lagen föreskrivs också om rättigheter och skyldigheter för den som deltar i åtgärderna.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *aktiveringsplan* en plan som utarbetas av arbetskraftsmyndigheten och välfärdsområdet tillsammans med personen i fråga i syfte att förbättra sysselsättningsförutsättningarna och livskompetensen för arbetslösa vars huvudsakliga inkomst består av utkomststöd på grund av arbetslöshet,

4) *arbetslöshetsförmån* en förmån enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002),

5) *den som har rätt till arbetslöshetsförmån* en person som får arbetslöshetsförmån samt en person som avses i 10 kap. 2 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

6) *kostnadsersättning* ersättning per dag som med stöd av 10 kap. 6 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas den som får arbetslöshetsförmån och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

3 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utarbetandet av en aktiveringsplan och på anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för en arbetslös som inte har fyllt 25 år och som får utkomststöd och för vilken det har ordnats ett samtal om jobsökning enligt 32 § 1 mom. 2 punkten i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) och vars huvudsakliga försörjning de senaste fyra månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Denna lag tillämpas dessutom på utarbetandet av en aktiveringsplan och på anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för en arbetslös som har fyllt 25 år och som får utkomststöd och för vilken det tidigare har utarbetats en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och vars huvudsakliga försörjning under de senaste tolv månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Denna lag tillämpas inte på den som har en gällande integrationsplan enligt lagen om främjande av integration (681/2023) eller för vilken en ovan avsedd plan ännu inte har utarbetats. Då tiderna enligt 1 och 2 mom. räknas ut ska dock beaktas utkomststöd som på grund av arbetslöshet utbetalats under tiden för integrationsplanen.

Denna lag tillämpas på anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för personer som har rätt till arbetslöshetsförmån eller får utkomststöd och som på det sätt som anges i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen (381/2023) har hänvisats till samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd och tillsammans med vilka det utarbetas en sektorsövergripande sysselsättningsplan enligt 4 § i den lagen. Den sektorsövergripande sysselsättningsplanen ersätter aktiveringsplanen enligt denna lag.

4 §

Förhållande till övrig lagstiftning

Om inte något annat följer av denna lag ska när det gäller arbetslöshetsförmåner, kostnadsersättning och utkomststöd vilka beviljas för tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte samt ärenden som gäller dem tillämpas vad som i lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om arbetslöshetsförmåner, kostnadsersättning och ärenden som gäller dem samt vad som i lagen om utkomststöd bestäms om utkomststöd och ärenden som gäller utkomststöd.

Om det i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av någon annan lag hänvisas till arbetslöshetsförmåner eller kostnadsersättning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, ska hänvisningen anses gälla också arbetslöshetsförmåner och kostnadsersättning som betalas för tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om inte något annat följer av denna lag.

Utöver vad som i denna lag föreskrivs om utarbetandet av en aktiveringsplan och anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen, lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), socialvårdslagen (1301/2014) och lagen om ordnande av arbetskraftsservice också tillämpas.

5 §

Utarbetande av aktiveringsplan

Välfärdsområdet ska utan dröjsmål vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan för den som uppfyller de villkor som anges i 3 § 1 eller 2 mom.

Innan välfärdsområdet vidtar åtgärder ska det försäkra sig om att arbetskraftsmyndigheten tillsammans med personen i fråga har utarbetat en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om

ordnande av arbetskraftsservice eller att arbetskraftsmyndigheten har gett den som avses i 3 § 1 mom. i denna lag tillfälle att delta i ett samtal om jobsökning enligt 32 § 1 mom. 2 punkten i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Om det inte har varit möjligt att utarbeta en sysselsättningsplan eller bereda personen i fråga tillfälle att delta i ett samtal om jobsökning på grund av att hans eller hennes jobsökning inte är i kraft, ska välfärdsområdet vidta åtgärder för att utarbeta en aktiveringsplan.

15 §

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i vissa fall

För den vars huvudsakliga inkomst består av utkomststöd på grund av arbetslöshet kan på begäran ordnas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte före de tider som anges i 3 § 1 och 2 mom., om välfärdsområdet och arbetskraftsmyndigheten, efter att ha gett personen i fråga tillfälle att bli hörd, bedömer att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bäst stöder personens livskompetens och sysselsättningsförutsättningar. Innan verksamheten ordnas ska det utarbetas en aktiveringsplan om arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte eller en sektorsövergripande sysselsättningsplan enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen. Personen i fråga ska framställa begäran om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte hos välfärdsområdet.

28 §

Ändringssökande

Då ändring söks i beslut som avses i 10 eller 18 § i denna lag tillämpas i fråga om arbetslöshetsförmåner vad som föreskrivs i 12 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och i fråga om utkomststöd vad som föreskrivs i 6 kap. i socialvårdslagen (1301/2014).

Denna lag träder i kraft den 20.

På sådana arbetslösa som är berättigade till arbetslöshetsförmåner och för vilka en aktiveringsplan har utarbetats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet högst till och med den 31 december 2026.

Helsingfors den 22 september 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Social- och hälsovårdsminister Kaisa Juuso

Lag

om ändring av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) 5 § 2 mom. samt 27 § 1 mom.,
sådana de lyder i lag 399/2023, och
ändras 1 §, 2 § 1 och 4–6 punkten, 3 § 1, 2, 4 och 5 mom. 4 §, 5 § 3 och 4 mom., 15 § samt 28 § 1 mom.,
sådana de lyder, 1 §, 2 § 1 punkten, 3 § 1 och 5 mom., 5 § 4 mom. samt 15 § i lag 399/2023, 2 § 4 punkten i lag 1293/2022, 2 § 5 punkten i lag 1003/2002, 2 § 6 punkten i lag 937/2012, 3 § 2 mom. och 4 § sådana i lagarna 937/2012 och 399/2023, 3 § 4 mom. i lag 1103/2024, 5 § 3 mom. i lag 591/2022 och 28 § 1 mom. i lag 1314/2014, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens syfte

I denna lag föreskrivs det om åtgärder med vilka förutsättningarna att få arbete på den öppna arbetsmarknaden och möjligheterna att delta i utbildning samt att få offentlig arbetskraftsservice som tillhandahålls av Arbetskraftsmyndigheten förbättras för den som får arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd på grund av *långvarig arbetslöshet*. I lagen föreskrivs också om rättigheter och skyldigheter för den som deltar i åtgärderna.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med
1) *aktiveringsplan* en plan som syftar till förbättring av sysselsättningsförutsättningarna och livskompetensen för *långtidsarbetslösa* och som utarbetas av Arbetskraftsmyndigheten och välfärdsområdet tillsammans med personen i fråga,

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens syfte

I denna lag föreskrivs det om åtgärder med vilka förutsättningarna att få arbete på den öppna arbetsmarknaden och möjligheterna att delta i utbildning samt att få offentlig arbetskraftsservice som tillhandahålls av Arbetskraftsmyndigheten förbättras för den som får *arbetslöshetsförmån* eller utkomststöd på grund av arbetslöshet. I lagen föreskrivs också om rättigheter och skyldigheter för den som deltar i åtgärderna.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med
1) *aktiveringsplan* en plan som utarbetas av Arbetskraftsmyndigheten och välfärdsområdet tillsammans med personen i fråga i syfte att förbättra sysselsättningsförutsättningarna och livskompetensen för arbetslösa vars *huvudsakliga inkomst består av utkomststöd på grund av arbetslöshet*,

Gällande lydelse

4) *arbetsmarknadsstöd* stöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002),

5) *den som har rätt till arbetsmarknadsstöd* en person som får arbetsmarknadsstöd samt en person som avses i 10 kap. 2 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

6) *kostnadsersättning* ersättning per dag som med stöd av 10 kap. 6 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas den som får arbetsmarknadsstöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

3 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utarbetandet av en aktiveringsplan och på anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för en arbetslös som inte har fyllt 25 år och som har rätt till arbetsmarknadsstöd eller som får utkomststöd och

1) *för vilken det har utarbetats en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) och som på grund av arbetslöshet har fått arbetsmarknadsstöd för minst 180 dagar under de senaste tolv kalendermånaderna,*

2) *för vilken det har utarbetats en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och som har fått arbetslöshetsdagpenning under arbetslöshetsdagpenningsperioden enligt 6 kap. 7 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, eller*

3) *för vilken det har ordnats ett samtal om jobsökning enligt 32 § 1 mom. 2 punkten i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och vars huvudsakliga försörjning de senaste fyra månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.*

Denna lag tillämpas dessutom på utarbetandet av en aktiveringsplan och på anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för en arbetslös som har fyllt 25 år och som har rätt till

Föreslagen lydelse

4) ***arbetslöshetsförmån*** en förmån enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002),

5) *den som har rätt till arbetslöshetsförmån* en person som får arbetslöshetsförmån samt en person som avses i 10 kap. 2 § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

6) *kostnadsersättning* ersättning per dag som med stöd av 10 kap. 6 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa betalas den som får arbetslöshetsförmån och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

3 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på utarbetandet av en aktiveringsplan och på anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för en arbetslös som inte har fyllt 25 år och som får utkomststöd och för vilken det har ordnats ett samtal om jobsökning enligt 32 § 1 mom. 2 punkten i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) och vars huvudsakliga försörjning de senaste fyra månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Denna lag tillämpas dessutom på utarbetandet av en aktiveringsplan och på anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för en arbetslös som har fyllt 25 år och som får utkomststöd och för vilken det tidigare har utarbetats en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och vars huvudsakliga försörjning under de senaste tolv månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Denna lag tillämpas inte på den som har en gällande integrationsplan enligt lagen om främjande av integration (681/2023) eller för vilken en ovan avsedd plan ännu inte har utarbetats. Då tiderna enligt 1 och 2 mom. räknas ut ska dock beaktas utkomststöd som

Gällande lydelse

arbetsmarknadsstöd eller som får utkomststöd och för vilken det tidigare har utarbetats en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och

1) som på grund av arbetslöshet har fått arbetsmarknadsstöd för minst 500 dagar,

2) som efter arbetslöshetsdagpenningssperioden enligt 6 kap. 7 eller 9 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har fått arbetsmarknadsstöd för minst 180 dagar på grund av arbetslöshet, eller

3) vars huvudsakliga försörjning under de senaste tolv månaderna har grundat sig på utkomststöd som betalats på grund av arbetslöshet.

Föreslagen lydelse

på grund av arbetslöshet utbetalats under tiden för integrationsplanen.

Denna lag tillämpas på anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för personer som har rätt till arbetslöshetsförmån eller får utkomststöd och som på det sätt som anges i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen (381/2023) har hänvisats till samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd och tillsammans med vilka det utarbetas en sektorsövergripande sysselsättningsplan enligt 4 § i den lagen. Den sektorsövergripande sysselsättningsplanen ersätter aktiveringsplanen enligt denna lag.

Denna lag tillämpas inte på den som har en gällande integrationsplan enligt lagen om främjande av integration (681/2023) eller för vilken en ovan avsedd plan ännu inte har utarbetats. Då tiderna enligt 1 och 2 mom. räknas ut ska dock beaktas arbetsmarknadsstöd och utkomststöd som på grund av arbetslöshet utbetalats under tiden för integrationsplanen.

Denna lag tillämpas på anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för personer som avses i 1 och 2 mom. och som på det sätt som anges i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen har hänvisats till samarbetsmodellen för sektorsövergripande stöd och tillsammans med vilka det utarbetas en sektorsövergripande sysselsättningsplan enligt 4 § i den lagen. Den sektorsövergripande sysselsättningsplanen ersätter aktiveringsplanen enligt denna lag.

4 §

Förhållande till övrig lagstiftning

Om inte något annat följer av denna lag ska när det gäller arbetsmarknadsstöd, kostnadsersättning och utkomststöd vilka beviljas för tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte samt ärenden som gäller dem tillämpas vad som i lagen om

4 §

Förhållande till övrig lagstiftning

Om inte något annat följer av denna lag ska när det gäller arbetslöshetsförmåner, kostnadsersättning och utkomststöd vilka beviljas för tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte samt ärenden som gäller dem tillämpas vad som i lagen om

Gällande lydelse

utkomstskydd för arbetslösa bestäms om arbetsmarknadsstöd, kostnadsersättning och ärenden som gäller dem samt vad som i lagen om utkomststöd bestäms om utkomststöd och ärenden som gäller utkomststöd.

Om det i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av någon annan lag hänvisas till arbetsmarknadsstöd eller kostnadsersättning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, ska hänvisningen anses gälla också arbetsmarknadsstöd och kostnadsersättning som betalas för tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om inte något annat följer av denna lag.

Utöver vad som i denna lag föreskrivs om utarbetandet av en aktiveringsplan och anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), socialvårdslagen (710/1982) och lagen om ordnande av arbetskraftsservice också tillämpas.

5 §

Utarbetande av aktiveringsplan

Arbetskraftsmyndigheten ska utan dröjsmål efter meddelande från Folkpensionsanstalten vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan för den som uppfyller villkoren i 3 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller 2 mom. 1 eller 2 punkten

Välfärdsområdet ska utan dröjsmål vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan för den som uppfyller villkoren i 3 § 1 mom. 3 punkten eller 2 mom. 3 punkten.

Innan arbetskraftsmyndigheten vidtar åtgärder ska den försäkra sig om att en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice har utarbetats tillsammans med personen i fråga. Innan välfärdsområdet vidtar åtgärder ska det

Föreslagen lydelse

utkomstskydd för arbetslösa bestäms om *arbetslöshetsförmåner*, kostnadsersättning och ärenden som gäller dem samt vad som i lagen om utkomststöd bestäms om utkomststöd och ärenden som gäller utkomststöd.

Om det i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av någon annan lag hänvisas till *arbetslöshetsförmåner* eller kostnadsersättning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, ska hänvisningen anses gälla också *arbetslöshetsförmåner* och kostnadsersättning som betalas för tiden för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, om inte något annat följer av denna lag.

Utöver vad som i denna lag föreskrivs om utarbetandet av en aktiveringsplan och anordnandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska *lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen*, lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), socialvårdslagen (1301/2014) och lagen om ordnande av arbetskraftsservice också tillämpas.

5 §

Utarbetande av aktiveringsplan

(upphävs)

Välfärdsområdet ska utan dröjsmål vidta åtgärder för utarbetande av en aktiveringsplan för den som uppfyller de villkor som anges i 3 § 1 eller 2 mom.

Innan välfärdsområdet vidtar åtgärder ska det försäkra sig om att arbetskraftsmyndigheten tillsammans med personen i fråga har utarbetat en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice eller att

Gällande lydelse

försäkra sig om att Arbetskraftsmyndigheten tillsammans med personen i fråga har utarbetat en sysselsättningsplan enligt 38 § i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice eller att Arbetskraftsmyndigheten har gett den som avses i 3 § 1 mom. 3 punkten i denna lag tillfälle att delta i ett samtal om jobbsökning enligt 32 § 1 mom. 2 punkten i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice. Om det inte har varit möjligt att utarbeta en sysselsättningsplan eller bereda personen i fråga tillfälle att delta i ett samtal om jobbsökning på grund av att hans eller hennes jobbsökning inte är i kraft, ska Valfärdsområdet vidta åtgärder för att utarbeta en aktiveringsplan.

15 §

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i vissa fall

För den som har rätt till arbetsmarknadsstöd eller vars huvudsakliga inkomst består av utkomststöd på grund av arbetslöshet eller som får arbetslöshetsdagpenning kan på begäran ordnas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte före de tider som anges i 3 § 1 och 2 mom., om Valfärdsområdet och Arbetskraftsmyndigheten, efter att ha gett personen i fråga tillfälle att bli hörd, bedömer att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bäst stöder personens livskompetens och sysselsättningsförutsättningar. Innan verksamheten ordnas ska en aktiveringsplan om arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte utarbetas så som anges i 3 kap. eller en sektorsövergripande sysselsättningsplan utarbetas enligt vad som föreskrivs i lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen. Personen i fråga ska framställa begäran om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte hos Arbetskraftsmyndigheten eller Valfärdsområdet.

Föreslagen lydelse

Arbetskraftsmyndigheten har gett den som avses i 3 § 1 mom. i denna lag tillfälle att delta i ett samtal om jobbsökning enligt 32 § 1 mom. 2 punkten i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice. Om det inte har varit möjligt att utarbeta en sysselsättningsplan eller bereda personen i fråga tillfälle att delta i ett samtal om jobbsökning på grund av att hans eller hennes jobbsökning inte är i kraft, ska Valfärdsområdet vidta åtgärder för att utarbeta en aktiveringsplan.

15 §

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i vissa fall

För den vars huvudsakliga inkomst består av utkomststöd på grund av arbetslöshet kan på begäran ordnas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte före de tider som anges i 3 § 1 och 2 mom., om Valfärdsområdet och Arbetskraftsmyndigheten, efter att ha gett personen i fråga tillfälle att bli hörd, bedömer att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bäst stöder personens livskompetens och sysselsättningsförutsättningar. Innan verksamheten ordnas ska det utarbetas en aktiveringsplan om arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte eller en sektorsövergripande sysselsättningsplan enligt lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen. Personen i fråga ska framställa begäran om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte hos Valfärdsområdet.

Gällande lydelse

27 §

Folkpensionsanstaltens skyldighet att lämna uppgifter

Folkpensionsanstalten ska lämna arbetskraftsmyndigheten uppgifter om personer som i fråga om de dagar för vilka arbetsmarknadsstöd och arbetslöshetsdagpenning har betalats uppfyller de i 3 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller 2 mom. 1 eller 2 punkten fastställda villkoren för utarbetande av en aktiveringsplan. Uppgifterna ska lämnas före utgången av kalendermånaden efter den då villkoren uppfyllts.

28 §

Ändringssökande

Då ändring söks i beslut som avses i 10 eller 18 § i denna lag gäller för arbetsmarknadsstödet vidkommande vad som bestäms i 12 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och för utkomststödet vidkommande vad som bestäms i 6 kap. i socialvårdslagen (1301/2014).

Föreslagen lydelse

27 §

Folkpensionsanstaltens skyldighet att lämna uppgifter

(upphävs)

28 §

Ändringssökande

Då ändring söks i beslut som avses i 10 eller 18 § i denna lag tillämpas i fråga om arbetslöshetsförmåner vad som föreskrivs i 12 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och i fråga om utkomststöd vad som föreskrivs i 6 kap. i socialvårdslagen (1301/2014).

Denna lag träder i kraft den 20 .

På sådana arbetslösa som är berättigade till arbetslöshetsförmåner och för vilka en aktiveringsplan har utarbetats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet högst till och med den 31 december 2026.